

Dr. Trešcnik
[Signature]

Jožef Rozman,

kn. šk. konzistorialni svetovalec, častni
korar Lavantinske stolne cerkve, dekan
in nadžupnik Konjiški.

Izgleđ

pravega dušnega pastirja in krščanskega rodoljuba.

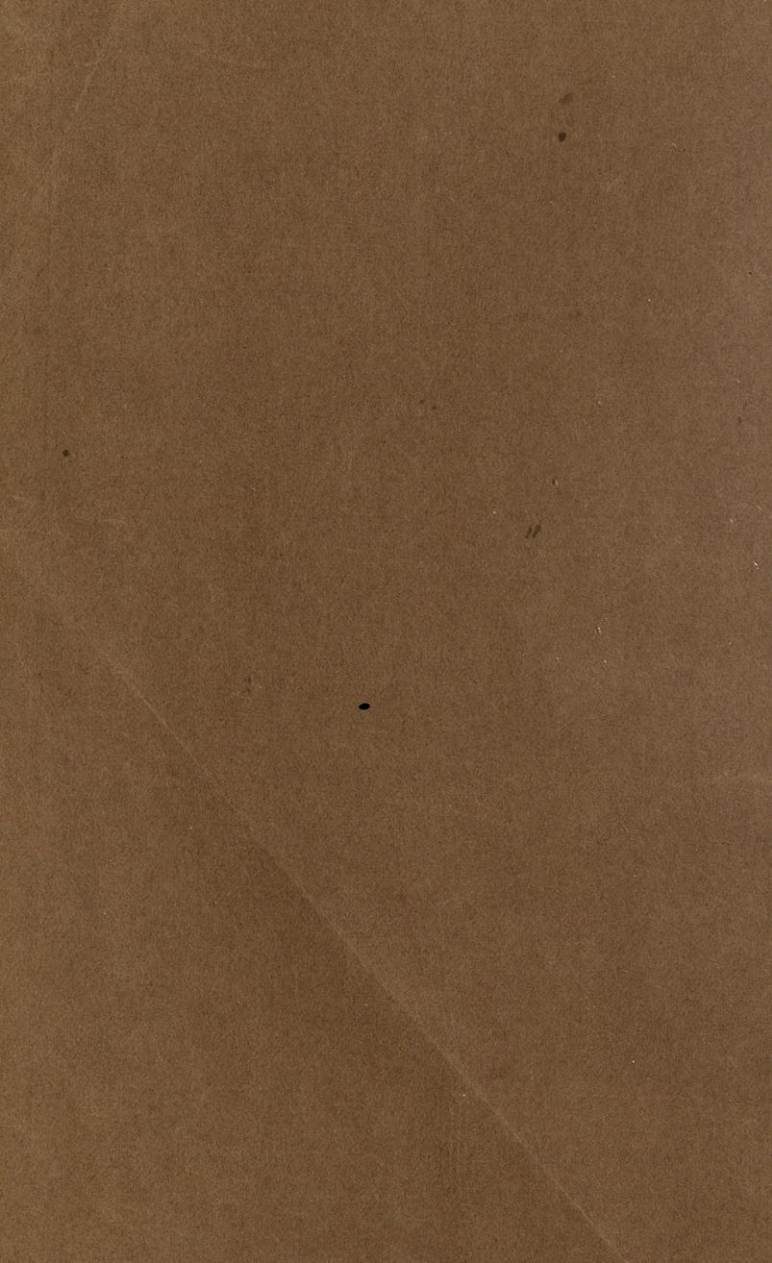
Spisal

JVAN ŠKUHALA,

kaplan Konjiški.

1874.

Založil pisatelj. -- Nastala Narodna tiskarna v Mariboru.

52

Jožef Rozman,

kn. šk. konzistorialni svetovalec, častni
korar Lavantinske stolne cerkve, dekan
in nadžupnik Konjiški.

Izgled

pravega dušnega pastirja in krščanskega rodoljuba.

Spisal

JVAN ŠKUHALA,

kaplan Konjiški.

1874.

Založil pisatelj. -- Natisnila Narodna tiskarna v Mariboru.

Josef Hozman

N 1031/1976

† Jožef Rozman.

V večnem spominu bode pravični;
Ne bo se bal slabega govorjenja.
Pslm. 111, 7.

Nagla smrt visokočastitega g. Jožefa Rozmana je vsekala veliko rano slovenski domovini, še večo lavantinski vladikovini, največo pa konjiški nadžupnikovini; kajti vzela nam je značajnega in navdušenega Slovenca, učenega in pobožnega duhovnika, in črez mero vnetega in marljivega dušnega pastirja.

Rajni g. Rozman so bili mož v prvotnem pomenu te besede, kakoršni so v denešnjih viharnih časih potrebni, a redki. Bili so bistre glave, blagega srea in neumorno delavni; zraven tega so dosegli imenitne službe, v katerih so imeli velik upliv na razvoj našega naroda na cerkvenem in posvètnem polji.

Blagi čitatelj, kateri Rozmana in njih življenje poznal ni, se bode prepričal tega, kar trdimo, ako prečita naslednje črtice njih življenja, ki so pa kljubu ljubezni in gorečnosti, s katero smo jih pisali, vendar le bleda podoba tega, kar so rajni v resnici bili.

Posnete so sledeče črtice deloma iz Rozmanovega lastnega spisa, deloma iz našega občevanja ž njimi, z namenom, naj bi bile jihovim udanim ovčicam v tolažbo, jihovim prijateljem v spodbudo, vsem Slovencem pa v blag spomin.

Spomin blagih in za srečo ljudstva vnetih in delavnih mož ohraniti je lepo in naša dolžnost, inace ne bi

bili vredni jih imeti. O rajnem g. Rozmanu imamo tolažilno nado, da bo njihov spomin živel med vernimi Slovenci in da smemo na njih obrniti na čelo tega spisa postavljene besede sv. pisma: „V večnem spominu bode pravični; in ne bo se bal slabega govorjenja“.

I.

Ker so rajni g. Rozman nekaj svojega življenja sami popisali v spominskih bukvah konjiške nadžupnikovine, dozdeva se nam, da bi ne bilo prav, ko bi vsaj o tistej dobi njihovega življenja kaj drugače pisali. Zato hočemo, kar so sami pisali, od besede do besede priobčiti, in le sem ter tje kako opazko dostaviti.

O svojem rojstvu in o svojih otroških in dijaških letih pišejo sami tako-le:

„Rojen sem bil 10. januarja 1812. l. v Stražišju poleg Kranja. Moj oče Jože, po domače Krmec, in moja mati Tereza Hafner, sta bila kmeta, oba pobožnega srca in čednega zadržanja, v lepem imenu pri Bogu in ljudeh — Bog jima daj večni mir in pokoj, in naj jima v nebesih povrne, kar sta se z menoj trudila in si prizadevala za mojo časno in večno srečo! Da sem začel v šolo hoditi, pripomogli so tačasni Šmartinski g. župnik in dekan Andrej Cuderman — nadjam se, da jim je za to Oče nebeški plačilo že dal. Abecede sem se v Šmartinski početni šoli naučil, vse druge šole pa sem v Ljubljani obiskoval. Ko sem osmo šolo dovršil, so ravno g. Gregor Pevec, ki so bili pri sv. Duhu v starološki fari doma in so Konjičanom še zdaj v blagem spominu, novo mešo imeli, in oni so me nagovorili, da sem šel prosit v Šent-Andraž v lavantinsko dolino, naj me zapišejo med bogoslovce koroško-štajarske škofije.

Dve leti še sem v Ljubljani v deseto šolo hodil, zadnje dve leti pa sem se v celovškem semenišču za duhovski stan pripravljaj. Ne tajim in v svoje osramotenje razodevam, da iz začetka nisem imel nič kaj veselja za duhovski stan, ker je ljubezen do sveta moje srce že nekako spridila; ali Bog, ki je v svoji neskončni milosti že v maternem telesu za mešnika me poklical, me je pota peljal in učenikom v roke dal, ki so moje mlado srce skrbljivo obdelovali in k pobožnosti nagibali. Posebno hvaležnost sem dolžen rajnemu škofu Antonu Slomšek u, ki so bili v Celovcu in potem spet v Šent-Andražu, po vsej resnici in po vseh obzirih moj duhovni oče. Bog jim povrni vse po njih velikem zasluženju.

Bilo je 4. avgusta 1835, ko sem mešnik postal. Škof Ignacij Zimerman so me posvetili. Bilo nas je devetnajst, ki smo v cerkvi Marije Lavretanske pred njimi klečali in obljubo vedne pokorščine in vednega devišstva storili. Bil sem sicer takrat za mrzlico hudo bolan, vendar sem bil svoje sreče tolikanj vesel, da bi ne bil z nobenim cesarjem menjal za krono njegovo. Domu pridši sem se pri svojih ljubih stariših kmalu ozdravil, ter sem 23. avgusta v cerkvi sv. Martina pred Kranjem slovesno novo mešo pel. Moj pridigar so bili domači župnik in dekan g. Juri Kalan, mož po volji božji, („sacerdos secundum ordinem Melchisedech“). Rekli so mi, da za to naj ne bom žalosten in pobitega srea, ker domačo škofijo zapustim. Pred Bogom, so djali, je duša na Koroškem ali Štajerskem toliko vredna, kakor na Kranjskem. Bog najbolje ve, koliko talentov komu da in kde je zanj primerno mesto“. —

Po poročilu jihovega brata so bili g. Jožef najstariši izmed osmero otrok; od mladih let so bili bolj resnega

obnašanja, vedno pa vendar veselega srca. Jihova šolska spričevala pričajo ne le o njih izvrstnih sposobnostih, ampak tudi o njihovi veliki marljivosti, in vsled tega so bili tudi zmirom, kakor so včasih sami pravili, od svojih učiteljev in tovaršev ljubljani in spoštovani. Trdna značajnost združena z veliko pobožnostjo in ponižnostjo bila jim je, rekel bi, dedšina od njihovih enako značajnih in pobožnih roditeljev. Omenjene lastnosti so odsevale iz njihovega govorjenja, iz njihovih pridig in spisov. Vselej so se radi spominjali dobrot, ktere so od koga prijeli, a skoro nikoli niso spomnili tistih, ktere so komu sami storili.

II.

S kako gorečim srcem za svoj poklic so nastopili Rozman kot novomešnik svojo službo in kaj so doživeli za časa svojega kaplanovanja po različnih farah, poročajo s sledečimi besedami:

„V Rožni dolini nad Celjem je fara sv. Martina; ondi je bila moja prva postaja, taj sem po škofovem povelju 23. sept. 1835 došel. Na lojtrah sem se peljal, en konjiček je vlekel mojega očeta, mene in moje najpotrebnejše orodje; ali „moje sree je bilo razširjeno“ celi svet bi imel prostor v njem. Oh, kako sem bil vesel in srečen, ko me je Gospod v svoj vinograd poklical! Moj župnik g. Kajetan Švarel so imeli sicer črno ime ali dobro sree — bili so pobožen in gostoljuben gospod. Farmani so bili pridne in dobre duše, ki so božjo besedo radi sprejemali; kraj je bil prijeten — oh, zdelo se mi je, da sem v paradizu, tako srečni so bili moji časi in dnevi v Rožni dolini. Ali kaj, ker so bili tako kratki — čez 7 mesecev sem bil že kaplan v

Šent-Ropertu v Laški dekaniji. Kako težko sem se ločil od Rožne doline, mi je še zdaj v živem spominu, in dolgo dolgo ljubega Šmartna nisem mogel pozabiti. Napreden sem odšel, sem na prižnici slovó vzel in sem bolje sebe, kakor križanega Jezusa oznanoval, česar sem se že nekokrat pokesal. Oh, da se tudi duhovnik tako lahko v sebe zaljubi in na-se preveč drži“.

Dne 23. aprila 1836. l. so bili Rozman od sv. Martina v Rožni dolini prestavljeni k sv. Ropertu.

„Pri sv. Ropertu so bili moj župnik gosp. Andrej Tomšič — ljuba duša sicer, ali imeli so kmetijo v Vodrušu, v kalobski fari, kamor je bilo dobro uro hoda. Na tej kmetiji so bili razun nedelj skoro vsak den od ranega jutra do poznega večera, in jaz sem bil večidelj sam doma, sem imel premalo opraviti, sam pa še si opravkov davati nisem znal, in ker v samotnem kraju ni bilo žive duše, da bi se bil tu in tam kaj pomenil, me je dolg čas lomiti jel, z dolgim časom je prišla nezadovoljnost in vstran sem si želel. Ali prositi svoje predpostavljene, da bi me prestavili, si nisem upal, ker nisem nobenega zadostnega uzroka imel, zato sem pre-mišljeval in preudarjal ven in ven, kako bi zamogel v Ameriko priti, ker nisem imel potrebnega denarja — dokler se Bog po svoji preveliki milosti zopet na mojo otožnost ogleda.

Na den sv. Matevža l. 1836. sva po škofovem ukazu z Loškim kaplanom g. Matevžem Notarjem menjala. Oni so šli v šent Ropert, jaz pa v Loko. Radosten sem v Loko šel in nepremišljeno sem rekel: „Bodi ga Bog zahvaljen, da sem od šent Roperta stran prišel, ko bi me denes hoteli za župnika ondi imeti, ne hotel bi biti“. „Sed omnis homo mendax :“ — človek

je lažljivec pravi sv. pismo. Tudi jaz sem bil lažljivec in spet šel v šent Ropert.

V Loki so bili moj župnik g. Anton Rajc, s katerim sva se lahko zastopila in sva sčasoma velika prijatelja postala.

Loka stoji v prijetnem kraju na levem bregu Save, po kateri so pogostoma ladije gori in doli vesljale; dela je bilo dovolj, ker fara je težavna. V loški graščini, pri zidanem mostu, na Rudi, pri Zoretu in drugod so bili pošteni in prijazni ljudje, zatorej me ni bila misel in tudi ne želja, da bi se kmalu selil — le ko sem prišel v cerkev, ki je bila tako borna in tesna, in sem slišal revni glas malih zvončkov iz zvonika, me je neka tiha žalost obšla in sem mislil: „Ne — dolgo bi ne hotel obstati v Loki“. In še zdaj sem teh misel, da lepa cerkev in lepo zvonjenje je pol življenja za duhovnika.

Ko sem v Loki kaplanaril, sta me dva gospoda močno nagovarjala, naj bi stopil v nemški red, in sta mi jako živo popisovala, kako srečen bi lahko postal, in kako dobro bi se mi utegnilo goditi. Tudi poznej, ko sem že na Laškem bil, so me od druge strani vabili, da bi se pridružil temu redu; ali Bog me ni klical in nisem šel.

Ne morem tudi zamolčati, da sem v Loki bil dvakrat v smrtni nevarnosti. Enkrat sem se sam v čolnu črez Savo peljal; voda je bila predereča in jaz veslanja nisem bil vajen, zato je čoln z menoj vred seboj vzela, in ljudje, ki so na bregu stali, so na ves glas upili, ko so videli, v kaki nevarnosti sem: na zadnje pa sem čoln vendar le z drogom ustavil, in tudi nek brodnik mi je prišel na pomoč.

Drugič je bilo ravno binkoštno nedeljo, ko sem v podružnici sv. Duha na Čelovniku sveto opravilo imel, padla je neka lesena podoba s tako silo na altar, da je telesnik prebila; ko bi bila le en palec ali dva dalje segla, bi bila meni čepino razbila. Resnično, ako človek nalašč ne zatisne svojih oči, mora videti, da angelj varuh drži svojo roko nad njim, in ga varuje, da se mu kaka nesreča ne zgodi. In kdor ne veruje, da bi bila kaka vez med nami in unsvetnimi duhovi, zdi se mi, kakor kdo, ki potuje zmirom po neznanih krajih in nima žive duše, ki bi se zmenila kaj zanj.

Jezus je rekel svojim učencem: „Idite po vsem svetu — tudi mladim duhovnikom ni na škodo, ako se morajo večkrat prestaviti. Trinajst mescev je preteklo, kar sem v Loki bival, in spet sem se poslovil, pobasal, kar sem imel, in 6. listopada 1837 so me moj g. župnik spremljali na Laško kamor so me škof za kaplana poslali. G. Matija Balon so bili moj župnik in dekan, mož natančen sicer in oster, pa tudi dober; bili so moj veliki dobrotnik ali žali bože, da tačas nisem tako spoznal, kakor zdaj. Vedno so mi na roko šli, vedno me škofiji priporočali, in na zadnje so mi še faro dali. Na Laškem so bila moja zlata leta v duhovskem stanu. Cerkev sicer ni bila lepa, tudi dohodki so bili pičli ali kde je kraj na zemlji, kder bi človek vse po volji imel? Opravkov in dela je bilo dosti, in to je za mladega in čvrstega duhovnika veselje in sreča. Fara je bila velika, poti težavni, in v spovednici nam spovedencev nikoli ni manjkalo.

Največ veselja pa mi je delala nedeljska šola, kder sem od leta do leta nad sto fantov in deklic slovenski brati učil. Ne morem jih zadosti pohvaliti,

kako pridni so bili. Cele zaboje slovenskih bukvic sem iz Ljubljane dobival, in jih prodajal svojim ljubim učencem in učenkam.

Tovarša sem imel, ki so bili zlata vredni. Tako je naglo, upam si reči, da prenaplo je minolo blizo pet let, kar sem na Laškem bival. Bil sem še mlad, in nisem si mislil, tudi ne želel, da bi župnik postal; — zlasti v Šent-Ropert, kder sem poprej že bil kaplan, bi ne bil rad šel, in sem tudi odločno izrekel, da ne grem. Vendar človek obrača, Bog pa obrne.

Šent-Ropertska fara je prazna postala in dasiravno me ni bila volja, tudi takrat še ne, da bi bil šel v Šent-Ropert, so se vendar vse okolščine in zadeve tako spletati in razvijati začele, da sem prosil za faro in jo tudi dobil.

Med tem, ko sem bil na Laškem, se je marsikaj pripetilo. Ravno tisti den, ko je bila birma, je ogromna toča padala, in kar je ona pustila, je ploha ali podsula ali odnesla. — Ne dolgo potem je strela v farovške hleve udarila in do tal vse požgala. — Eno leto so koze kužno razsajale in jih mnogo pomorile; tudi jas sem jih pri neki bolnici našel, in hudo so me vile, vendar sem s pomočjo božjo v kratkem ozdravel. Leta 1840. je trg pogorel po večem delu s cerkvijo in zvonikom vred in zvonovi so se raztopili. Kaplanija je stala v sredi ognja, ni bilo dobiti ne kaplje vode in na nobeno stran ni bilo mogoče kaj rešiti, in vendar se ni druge škode zgodilo, kakor da so šipe na oknih popokale. Tudi okradel me je nekdo za kakih 30 fl., pa sem spet vse nazaj dobil. Vidim pač, kako rad me je moj nebeški Oče imel; ni dopustil, da bi se mi bilo kaj žalega dogodilo, jaz pa sem jegovo ljubezen

le slabo povračeval. Ko sem včasih pri bolnikih bil, bilo me je sram, ker so več vere in upanja v božjo pomoč imeli, kakor jaz, ki sem duhovnik. Ko sem v spovednici sedel, našel sem nektero dušo bolj vneto od ljubezni do presvetega rešnega Telesa, kakor jaz, ki sem vsak den Jezusa presveto meso užival in jegovo kri pil. O Bog, bodi milostljiv meni ubogemu grešniku! — Leta 1841. sem šel v Marija-Celj, potem na Dunaj, kder sem se več časa mudil, in sem prišel noter do Berna; ali tudi na tem potu me je vodila bolj radovednost, kakor čast božja.

III.

Bistra glava in vse hvalevredna marljivost je Rozmanu že v šolah pridobila ljubezen in spoštovanje jihovih učiteljev in součencev, ravno tako pa tudi v duhovski službi ljubezen in spoštovanje jihovih predpostavljениh. Povsod so bili ljubljени in spoštovani, a posebno ljubezen so jim skazovali laški nadžupnik Matija Balon, pri katerem so bili tudi najdolže kaplan. Oni so jim prigovarjali, naj naredijo kmalu preskušnjo za župnika, in res so jo z izvrstnim vspehom že v petem letu svojega službovanja naredili. Dve leti poznej je bila izpraznjena Šent-Ropertska fara; kder so bili Rozman že enkrat kaplan. G. Balon so bili patron tej fari, zato so spet Rozmana nagovarjali, naj prosijo za njo, češ, sposobnejšega in pridnejšega župnika pač tej fari nemorejo dati.

Čeravno se jim je zdelo, da so še premladi za župnika, so vendar vsled prigovarjanja prosili in tudi dobili faro Šent-Ropertsko.

„Bilo je“, pišejo sami, „23. aprila 1842. l. neko

saboto, ko sem v laški cerkvi klečé pred velikim altarjem zaročil se s Šent-Ropertsko faro, ter prisegel na bukve sv. evangelja, da hočem jej biti dober pastir in vestno spolnovati vse svoje dolžnosti. Potem sem se poslovil od Laškega, kder sem bival štiri leta in pol, kder sem od Boga toliko milosti in od ljudi toliko dobrot in ljubezni prejel, da ne enega ne drugega izreči ali popisati ne morem. Ko sem se odpravljal in so mi besede od žalosti zastajale, rekli so mi moj gospod dekan: „Le pojdite v božjem imenu, saj ne greste dalječ od nas in saj ne greste za zmiraj. Ako bote kakih 5 ali 6 let zgorej, in bom jaz še živel, Vam bom že kam drugam pomagal; ako pa tačas umerjem, le pridni bodite in Bog vas ne bo pozabil!“ Na to sem šel na svojo novo postajo, spremljan od svojega tovarša g. Feichtingerja in od svojih novih farmanov, ki so mojo šaro nekaj v koših nesli nekaj na vozeh peljali.

Fare Šent-Ropertske si nisem želel, kakor sem poprej že rekel, in v začetku me je res dolgčas lomil, ker ni bilo toliko opravkov, kakor na Laškem; toda kmalu sem se privadil. Začel sem slovensko šolo imeti in dasiravno so bili nekteri, ki so se ustavljali in svojih otrok niso hoteli pošiljati, so se sčasoma vendar le udali nekaj z lepa opominjani, nekaj po moralni sili in imel sem jih vsako nedeljo nad sto učencev in učenk. Še zdaj mi srce od veselja igra, ko se spominjam, kako radi so v šolo hodili, kako radi ubogali in kako pridno se učili.

Poprej ob nedeljah popoldne ni bilo nič krščanskega nauka; jaz sem ga začel imeti in bilo jih je dosti, ki so se kremžali, ali moji šolarji so vselej z veseljem prišli in v kratkem so se tudi odraščeni privadili.

Šent-Roperčani so ob mojem nastopu rekli, da sem preoster, ali polagoma smo se eden drugega navadili tako, da sem bil prav zadovoljen pri njih in mislim, da tudi oni so bili zadovoljni z menoj. Za cerkev smo marsikaj pripravili: nov žagred, novo leco, nov altar čistega spočetja D. Marije, vse nove stole; tudi vrt sem z velikim trudom napravil, in sploh moram farmanom hvalo dati, da so me radi ubogali. Samo s Svetničani se nismo mogli zastopiti; kajti hoteli so v svoji podružnici „Svetini“ prepogosto cerkvena opravila imeti, jaz pa jim nisem mogel vsega dovoliti. Svetinska cerkev je namreč na kraju fare in če je bilo ondi opravilo, ni bilo ljudi h krščanskemu nauku in ni bilo otrok v šolo, ampak razkropili so se na vse štiri kraje sveta. Nekteri si tega niso dali dopovedati, akoravno je bila reč jasna. Tudi zavoljo streljanja in cerkvene godbe smo si bili navskriž. Nekteri bi namreč radi zmeraj streljali, zmeraj godce imeli — kdo bo pa plačal? — Cerkev! Streljati pa je večkrat tudi zelo nevarno, posebno ako streljci niso dovolj previdni, ali celo niso trezni; koliko nesreč se pri streljanji zgodi, nam kaže vsakdanja skušnja. Ravno taka je z godci. Godci mnogokrat v cerkvi tako igrajo, da človek ne more pobožno moliti, ne v duhu zbran biti; večkrat grejo iz cerkve na ravnost v kerčmo in potem je ples, in nastane pretep in koliko drugega greha se stori!

Tudi v Šent-Ropertu sem bil enkrat okraden. Nek dijak, ki je z menoj v šolo hodil in je potem svojo šolo na klin obesil, me je prišel obiskat, in ker me ni doma najdel, pograbil je srebrne žlice in kar je mogel in jo je pobrisal. Ko sem potem domu prišel in so mi povedali, kaj se je zgodilo, se mi je precej dozdevalo,

kdo da je, ter sem pisal v Kranj in Gradec za njim in v Gradcu so ga v resnici zgrabili, in dobil sem po večem vse nazaj.“

Poleg duhovskih opravil je bilo Rozmanu zmiraj najljubše opravilo podučevanje otrok v šoli. Na vseh farah, kder so kaplanovali, dobili so od visokega gubernija pohvalna pisma v dokaz zasluženega pripoznanja, kako marljivo in vspešno so s podukom, pa tudi z različnimi darovi mladino spodbujali k lepemu krščanskemu obnašanju. Pri sv. Ropertu, kder ni bilo šole, osnovali so jo sami vkljub velikemu nasprotovanju nekterih nevednih farmanov.

Enakega nasprotovanja se niso nikder ustrašili, češ, nad dobro rečjo se morajo budobni spodtikati, to je znamenje jene vrednosti. V prijaznih pogovorih so se še zdaj radi pogovarjali o šoli, pa sprijazniti s sedajnimi nazori o šoli se niso mogli, ker poglobitna naloga ljudske šole bi morala biti krščanska odgojitev otrok, zdaj pa se temu naravnost nasprotuje ter se še tista klica krščanskega duha v srcu nežnega otroka zamori, katero mu je mati domu vsadila. Po želji svojih predpostavljenih so bili l. 1869. stopili v okrajni in krajni šolski svet v Konjicah. Alj kmalu so zopet izstopili, ko so spoznali, kakošni duh da tam vlada.

IV.

Po svojih zmožnostih, po svoji marljivosti in vzornem obnašanju so si Rozman v resnici več zaslužili nego težavno hribovsko faro. Sicer so bili s svojo faro zadovoljni in niso imeli druge želje, kakor kedaj, ke-dar bodo bolje oslabeledi, na kako faro v ravnini priti, pa previdnost božja jih je nenadoma na zasluženo višje

mesto poklicala, kder se je jihovi delavnosti odprlo široko polje.

O tem tako pišejo: „Preteklo je ravno pet let, kar sem v Šent-Ropertu bil dušni pastir. Bil sem zadovoljen ker sem imel pridne farmane, ki so radi v cerkev hodili, radi sv. zakramente prejemali, — kar se mahoma pot mojega življenja zavije, kamor nikdar nisem mislil.

Bilo je, ako se ne motim, 16. maja 1847. l. ko so rajni škof Slomšek prišli v Celje posvetit g. Matija Vodušeka za opata. Kot sosed sem tudi jaz v Celje šel, in kakor je bila navada, smo se vsi duhovni zaporedoma svojemu višjemu pastirju poklonili. Prijazno so me vprašali, ali bom zmiraj v Šent-Ropertu ostal, in ko sem odgovoril, da za me še nič praznega ni, rekli so: „Saj je kanonikat izprazen!“ „Škofova milost!“ sem rekel, „to pa ni za me, in odkritosrčno povem, da kaj takega še mi ni v misel prišlo.“ „Zakaj pa ne?“ so rekli. „Res, da ste še mladi, ali jaz ne potrebujem korarjev, ki bi počivali, temveč, da bi delali in moja volja je, da brž napišete svojo prošnjo, in da se ne ustavljate“. Potem sem prosil in dobil korarsko službo v Šent-Andražu na Koroškem.

10. januarja 1848 — bil je moj rojstni dan, bil sem od svojega škofa v stolni šent-andraški cerkvi kakor korar vmestjen. Stanoval sem v škofiji, jedel pri škofovi mizi in škof so bili v djanji in resnici moj duhovni oče.

Iz začetka nisem dovolj dela imel, zato sem rad in pogostoma premišljeval, kakor srečen sem bil tistih 12 let, ko sem bil dušni pastir; posebno ob nedeljah in praznikih mi je srce stiskalo, ko sem videl cerkvo polno ljudi, pa sem tako redko na prižnico smel; — spovednica

je bila moje edino veselje. Sčasoma sem se začel vaditi v slovenskem pisanji, sem tu in tam škofu kaj pomagal in sem pisal: „krščansko katoliški nauk okrajšan za šole“, — „Dogodivščino sv. vere Jezusove“, in včasih tudi kaj v časnike slovenske in nemške. Leta 1851. sem postal vrednik „Drobtinic“, ktere sem pet let vredoval; vredništvo sem popustil zavaljo sitnosti, ki so me zadevale. Takrat sem pisal tudi „Kateketiko“ za bogoslovce in „Cvetje krščansko-slovenske zemlje“ za šolsko mladež; da bi bilo vse v božjo čast in ljudem v izveličanje!

Leta 1850. sem postal ravnatelj šent-andraškega semenišča za bogoslovce četrtega leta in ob enem tudi jih učitelj v kateketiki in pedagogiki, in te dve službi sem opravljal vseh devet let, dokler je bilo semenišče v Šent-Andražu. Vsa ta opravila so bila moje veliko veselje, samo da sem bil včasih še z drugimi raznovrstnimi deli preobložen in nisem mogel svoje naloge tako izvršiti, kakor bi bil rad.

Leta 1851. sem postal višji ogleda ljudskih šol cele lavantinske škofije, kar mi ni bilo po volji, a bil sem nekako primoran.

Nekaj ta služba, ktere se nisem mogel nikako iznebiti, nekaj moje veliko nagnenje do dušnega pastirstva, kterega nisem mogel zadušiti, me je prignalo, da sem zapustil stolno korarstvo v Šent-Andražu, kder sem bival 10 let, kder se mi je jako dobro godilo in sem mnogo veselja doživel.

Višji šolski ogleda biti, in voditi šolstvo cele škofije je v resnici velika in blaga naloga, kaj bi človek lahko storil, ko bi smel delati po moralnih in pedagoških načelah? Ali kaj! ko so mi bile roke na vse

strani zavezane in nisem družega bil, kakor stroj v vladinih rokah, sem naznanjal in izpeljeval le, kar so mi v Gradcu in Celovcu velevali. Ko bi ne bilo rajnega škofa Slomškega, prve tedne bi se bil odpovedal.

V Celovcu je bil šolski svetovalec Simon Rudmaš, ki je bil bistra in umna glava in torej maternega jezika in narodnega razvijanja v šolah ni zatiral: ali v Gradcu sta bila dva zagrizena Nemca Hermann in Jarrisch, ki sta hotela slovenščino v slovenskih šolah popolnoma zatreti in sta me dolžila, da sem sovražnik nemške kulture. Prosil sem za tega del rajnega škofa pismo, da bi me odstavili od te službe, pa niso hoteli. Tudi v Ljubljani je bila neka stranka, ki se je kranjsčine pretrdo držala in napredovanje šolstva zavirala“.

Takrat ste izišle na Dunaju v zalogi šolskih knjig dve knjigi: „Abecednik za slovensko-nemške šole“ in „Malo berilo za prvošolce“ z nekaterimi novimi oblikami in besedami, pa proti vpeljavi teh knjig v ljudske šole na Kranjskem se je protestiralo iz Ljubljane pri ministertvu.

Zarad tega protesta, ki je bil od ravno prej omenjene stranke na Kranjskem odposlan in naravnost proti višjemu šolskemu ogledu Rozmanu obrnjen, poslali so Rozman 14. januarja 1853 ministertvu obširno pismo, v katerem ugovore ljubljanskega protesta pobijajo, nove šolske bukve, oblike in besede zagovarjajo ter odkritosrčno svoje misli o slovenskem jeziku in slovenskem slovstvu izpovejo. Celo pismo je v „spominski knjigi konjiške nadfare in dekanije“ prepisano in ima za naše šolstvo zgodovinski pomen, zato bomo o njem poznej še enkrat govorili. Popis svoje službe kot višji šolski ogleda so končali z besedami:

„Iz tega se lahko posname, kake borbe sem imel, in kako mi je bilo pri srcu, ko sem videl na vseh straneh toliko over.“ Kot korar v Šent-Andražu so Rozman dvakrat bili potovali po svetu, da bi kaj videli.

„Leta 1850., pišejo, sem šel skozi Prago čez Saksosko in Hanoveransko v Kolin; od tod sem se peljal po Renu do Moguncije. Dalje sem obiskal Frankobrod, Darmstadt, Karlovmir, in Frajburg v Brizgavi; od Kostnice sem se peljal čez Bodensko jezero in prehodil Virtemberško zemljo; v Ulmu sem se poslovil in podal se na Bavarsko, sem si ogledal Regensburg in Monakovo ter se skozi Solnograd in čez solnograške in koroške ture spet v Šent-Andraž povrnil. Po tem potovanju nisem najšel, česar sem iskal in ne šel bi več v tiste kraje nikakor ne. Samo tri mesta so mi v dobrem spominu ostale: Praga, Kolin in Monakova, od drugih pa se rad za zmirom poslovim.

Prepričal sem se, da se Nemci dostikrat široko-ustijo, da je tudi na Nemškem dosti surovosti, dosti revščine in ne zavidam jih zavolj njih kulture. Nevarnosti za popotnike so povsod velike, smem reči, da večje, kakor pri nas. V Dreždenih sem bil v gostilnici „pri mestu Rim“, pa v vsakem nadstropju je bilo napisano z debelimi črkami: „Če ima kdo gostov kaj denarja ali drugih vrednosti pri sebi, naj da krčmarju hraniti, ker sicer se ne more za nič dobro stati“. Prebravši ta napis sem se ustrašil in nekaka zimica me je stresla. V Magdeburgu je bilo na mestnem zidovju mnogo napisov: „Varujte se tukaj zmikavcev“. V glavno mesto Hanover sem prišel zvečer ob desetih, in komaj stopim iz kolo-dvora, seže mi nek tat v žep, ko ga v stran dregnem, loti se mojega tovarša, da sva se ga komaj ubranila.

Na parobrodu sta bila dva natararja, ki sta ociganila vsakega, kateri se jima je dal; tudi mene je eden opehariti hotel, in le s pomočjo nekega Saksonca sem jegove nakane odkril. Leta 1858 sem šel na božjo pot v sv. mesto Rim. V Trstu se nas je zbralo 14, sedem duhovnikov in sedem neduhovnikov. Iz Trsta smo se peljali po vodi v Benetke; iz Benetek smo šli skozi Padova, Feraro, Bolonjo in Firenco na Livorno, ondi smo šli na morje in se peljali do Civitá-vechiá, in od tod po suhem v glavno mesto Rim. Oh, srečni dnevi in srečne ure, ktere sem v Rimu prebil!“

Toliko so Rozman sami pisali v svojem življenju. Žali bože, da niso imeli priložnosti še več, konci o tem zanimivem potovanju v Rim, zapisati.

Kolikor vemo, bili so na tej božjej poti vodja družbe ter so sv. Očeta, ki so jih jako prijazno sprejeli, latinski nagovorili. Ko so prišli v hospic del'anima, jih rektor vprašajo: „Kako se Vam jo dopadlo pri Sv. Očetu.“ Rozman odgovoré: „Nič družega si ne želim, kakor to, da bi me moj Gospod tudi tako prijazno pogledal, kedar pred njega stopim, kakor Njegov Namestnik.“

Vrnivši se iz Rimu, prosili so zlasti zaradi svojega velikega nagnenja do dušnega pastirstva za izprazneno nadfaro konjiško. Dne 8. grudna, na praznik čistega spočetja D. Marije so bili instalirani v škofovski kapeli v Šent-Andražu, nastopili pa so faro še le 23. aprila 1859.

V.

Za svoj poklic vnetemu duhovniku je zraven srčne pobožnosti potrebna vsestranska izobraženost. Prava krščanska izobraženost namreč podpira, krepi in vnema pobožnost, ter je, rekel bi, jena sestra, brez ktere pobož-

nost začne hirati. Razun tega je duhovnik, kot služebnik božji, učitelj, sodnik, zdravnik in svetovalec jemu izročeni ovčič, in kaj bo jih neveden duhovnik učil, kaj jim svetoval, kako bo jih sodil in ozdravljaj? Kar je oko telesu, kar solnce zemlji, to mora biti duhovnik svoji čredi.

Zato Bog sam zahteva izobraženost ali učenost od duhovnikov rekoč :

„Duhovnikove ustrnice naj učenost ohranijo, in postava naj se išče iz njihovih ust“. Tistim pa, ki zamejujejo znanosti, žuga z besedami : „Ker si ti spoznanje (učenost) zavrgel, zavrgel bom jaz (tudi) tebe, da mi ne boš opravljal duhovske službe“.

Pri g. Rozmanu ste bili resnična pobožnost in učenost združeni sestri. Sicer se s svojo učenostjo nikoli niso ponašali, ampak skoro preveč jo zakrivali — a iz njihovih govorov, iz njihovih spisov pisanih in tiskanih in iz njihove bogate knjižnice se lahko sklepa, kako učeni in na vse strani izobraženi so bili.

Največ pa moramo Rozmanu v zasluženje šteti, da so svojo učenost obrnoli v prid svojemu narodu in se niso dali, kakor toliko drugih njihovih vrstnikov, potujčiti od nemškega duha, ki je takrat še vel po vsej slovenski zemlji.

Rozman so se rano začeli sami vaditi slovenskega govora, češ, grdo je za človeka, ki se sramuje glasov, ktere je najpred slišal od svoje matere; spoznali pa so tudi, kako nedostojno bi bilo, ko bi kot duhovnik najsvetejše resnice sv. vere pobožnemu ljudstvu v hrupovem govoru razlagali. Čeravno so že od začetka marljivo svoje pridige spisovali, vendar niso imeli namena na

slovstveno polje se podati, apak le v lepi besedi podučevati svoje rojake na prižnici, v spovednici in šoli.

Ko so bili poklicani v Šent-Andraž in niso imeli več priložnosti učiti ne na prižnici ne v šoli, začeli so se tudi v pisariji vaditi.

Prvi veči spis je bil: „Krščanski katoliški nauk okrajšan“, ki je bil na stroške c. k. založbe šolskih knjig izdan ter se še zdaj rabi v ljudskih šolah. Pridjan je kratek pregled „dogodivščine sv. vere Jezusove“.

Dalje so izdali „Cvetje krščansko-slovenske zemlje“ za mladež in med tem so dopisovali v razne slovenske in nemške časnike.

Leta 1851. so prevzeli vredništvo „Drobtinic“, katerim so bili skrben oče do leta 1856. Za razne oddelke so nabirali gradiva, a največ so sami spisali. Jihovi spisi v „Drobtinicah“ pričajo, kako obširno znanost so imeli, kajti razun predgovorov se nahajajo v vseh letnikih pridige, življenjepisi slavnih slovenskih mož, jim znanih pobožnih duš, povesti, prilike in basni, zgodovinski in natoroznanski spisi, katerih nekoliko je ponatisnenih v slovenskih berilih za latinske šole.

Leta 1855. so pridjali „Drobtiniam“: „Kateketiko ali poduk pervencev v sveti Jezusovi veri“, ki se še zdaj rabi za učno knjigo v bogoslovju.

Nikdar pa ne smemo pozabiti, da tisti čas ni bilo tako lahko v slovenskem jeziku kaj pisati, kakor dendes, ker v šolah se nihče ni slovenščine učil, knjig in časnikov pa še tudi ni bilo za zdatno pomoč. Slovenski pisatelji, zlasti tako plodni kakor Rozman, so se takrat še na prste prešteli.

Zgodovino slovenskega slovstva ob tistim času so Rozman sami po svojih nazorih popisali v pismu že

zgorej omenjenem, ki so ga poslali visokemu ministerstvu, in ker bi koga vtegnolo zanimati, priobčujemo iz njega imenitnejše točke. Pišejo med drugim tako-le:

„Jezik, ki z omiko ljudstva napreduje, ima svojo naravno pot, ima svoje dobe razvijanja, katerih ne sme prezreti, kdor hoče kolikor toliko v zgodovini in življenju (naroda) brati. Slovenski narod do zadnjega časa ni imel razun nekterih molitvenih in nabožnih knjig posebne literature. Še le leta 1843, ko so „Novice“ začele izhajati, nastopila je za slovensko slovstvo nova doba, ki je duhovno življenje vzbudila. Pa hitro so se prepričali, da stara pisava „bohoričica“ je velik zadržek jezikovnemu razvijanju, torej so jo odstranili, preden so se homatije leta 1848. po Evropi razžirile — očivesten dokaz, da ta sprememba ni sad prekucije, kakor nekteri radi trdijo.

Da vpeljava nove pisave ni najšla milosti zlasti pri starejših osebah je jasno in ni treba dokazovati. . . . Zdaj pa se je nova pisava imenovana „gajica“ kljubu nasprotovanju že vdomačila in dobro napreduje, v dokaz da ni v tujo zemljo korenin pognala. To je bila prva doba našega slovstva. Začetek novemu duhovnemu življenju slovenskega naroda je bil napravljen in lepemu poslopju se je postavil trdent temelj. Da bi poslopje hitro rastlo, vstali so obdarjeni domoljubi, in podvrgli se marno vsestranskemu delovanju. Povsod so z največo marljivostjo in gorečnostjo nabirali potrebno tvarino, nabrano presojevali in vredovali; iskali so po prvotnih virih, primerjali jezik z drugimi slovanskimi narečji, in sad teh neumornih preiskovanj in žrtev so nove oblike, ki niso samo pri drugih slovanskih narodih navadne, ampak deloma tudi po Štajerskem in Kranjskem. . . .

To je, rekel bi, druga doba, katero mora vsak domoljub z veseljem pozdravljati.

Da ta doba v razvijanju slovenskega jezika ni zadnja, je tako gotovo, kakor je negotovo, koliko takih dob še ima prestat, preden pride do svojega vrhunca“.

Tako odkritosrečno izpovedanje narodnega čuvstva pred visoko vlado je toliko boljše vse hvale vredno, ker je nemška stranka od nekdanj vnete Slovence pisano gledala, sumničila in včasih zavoljo majhnih vzrokov strahovala. A Rozman zvesti v spolnovanju svojih dolžnosti, pošteni v svojem obnašanju, zvesti si svojih pravic, niso se nikoga bali.

Govorili so najrajše slovenski, počasno in premišljeno, zmirom pravilno, kakor pravite po pismu. Sami so pripovedovali sledečo dogodbo. Prišli so bili na Slatino ter najdejo ondi prijatelja iz Ljubljane z nekim drugim tovaršem. Prijatelj jih vpraša: „Si že dolže tukaj?“ Rozman odgovorijo: „Včeraj sem prišel“. Potem jih predstavi prijatelj svojemu tovaršu rekoč: „Ta je tudi Kranjec“. A tovariš z glavo odkimava, kakor da bi ne verjel. Drugo jutro se snideta Rozman in prijatelj z tovarišem in takoj jih nagovori: „Gospod Rozman, meni še zdaj ne gre v glavo, da bi Vi bili Kranjec, ker pravi Kranjec žive dni ne bo rekel: sem prišel, ampak: sem peršū.“

Kot nadžupnik konjiški niso vtegnoli več na slovstvenem polju delati, pa zapustili ga niso. Nabirali so zmirom gradivo za „spominsko knjigo konjiške nadfare in dekanije“, katero so sami osnovali; vredovali so cerkveni koledar za lavantinsko vladikovino, največ pa so se pečali z „Družbinimi bukvicami za dekleta, ki so pri križevski družbi v Konjicah, pa tudi za druge po-

božne ženske“. Iz teh bukvic odseva duh jihovega notranjega življenja, ter so, rekel bi, ogledalo jihovih nauk krščanskim dekletom. Zato pa so se tudi prikupile slovenskemu ljudstvu, da je skoro vsako leto trebalo novega natisa. Ravno ob njihovi smrti se je dovršil osmi natis v 3000 iztisih. Jih zapopadek je na kratko zapisan z besedami: „Za Jezusa in Marijo živeti, za Jezusa in Marijo umreti — to je nauk, kterega nas te bukvice učijo. Ta nauk si globoko v srce zapišite, ta nauk v djanju spolnujte, in živele bote verkomaj — v družbi Jezusa in Marije“.

VI.

Dne 23. aprila 1859 so prišli Rozman za nadžupnika v Konjice in ondi so ves čas svojega življenja posvetili v povzdigo dušnega in gmotnega blagostanja konjiške nadžupnikovine in dekanije.

Ljubezen do dušnega pastirovanja jih je gnala iz Šent-Andraža, zato so tudi na dušni blagor sebi izročeni ovčič največo skerb obrnoli. Najšli so široko polje, kterega so pred njimi z velikim trudom jihov rojak blagega spomina, Gregor Pevec, obdelovati začeli; pa to jim je bilo ravno po volji, da so veliko dela najšli.

Takoj v adventu so osnovali eksercicije ali duhovne vaje za vse štiri stanove, zadnji teden tudi v nemškem jeziku, da bi se vsem ponudila priložnost udeležiti se jih. Imeli so te duhovne vaje duhovniki domače dekanije, in ljudstva je bilo pri njih, da se je vse trlo.

Da bi se ne zadušilo seme, ki je padlo pri teh duhovnih vajah v srce vernega ljudstva, ponavljali so

jih sčasoma po različnih stanovih, postavim leta 1862 prvi adventni teden za dekleta; leta 1863 drugi postni teden za žene; kvaterni teden v adventu za fante; leta 1864 kvaterni teden v postu za može spet po dekanijskih duhovnikih.

Pa tudi nobene druge primerne priložnosti niso opustili buditi in oživljati krščanskega duha. Leta 1863 so namreč šesto pobinkoštno nedeljo in celo osmino slovesno obhajali tisočletnico svetih slovanskih apostolov Cirila in Metoda. Celi teden je bil vesel praznik; v sredo se je bila cela dekanja sešla na Pribovi, v četrtek pa v Konjicah. Iz enakega namena so že leta 1860 začeli mesca majnika Šmarnice obhajati, kar se zdaj po njihovem izgledu skoro po celi dekaniji godi.

Vse te duhovne vaje pa so bile le priprava na veliki sv. misijon, ktereга so osnovali leta 1867. od 31. aprila do 13. majnika. Vodili so ga trije očetje iz družbe Jezusove: OO. Doljak, Valjavec in Kos. Tudi pri misijonu je bilo ljudstva, da se je vse trlo in v spominsko knjigo so zapisali, da je v tem času gotovo do 12.000 vernih sv. obhajilo prejelo. Morebiti bo marsikteremu prijeten spomin na ta misijon, ako priobčimo tukaj nagovor, s katerim so Rozman misijon pričeli. Tako-le se glasi: „Preljubi moji farmani!“ sami veste kaj nas vse čaka. Vsi, kar nas je, bomo stopili prej ali slej pred sodnji stol našega gospoda Jezusa Kristusa in vsakemu izmed nas bo rečeno: „Daj račun od svojega hiševanja.“ Tega računa se morebiti nobeden tako ne boji, kakor jaz; zakaj Bog mi je težko butaro na ramo naložil, ker me je postavil za duhovnega pastirja črez več kakor štiri tavžent duš. In to me skrbi, in bolje ko se moji dnevi raztekajo, bolj ko se staram,

bolj živo mi stopa moj račun pred oči. Zato si iščem pomoči in prijateljev, iz tega namena sem naprosil te tri častite duhovne gospode iz družbe Jezusove, da so prišli pomagat mi rešit mojo dušo in vašo. Prosil sem jih, da bi oni popravili in poravnali, kar je moja zanikarnost zamudila, da bi oni zacelili tiste rane, ktere zaceliti jaz nisem bil zadosti moder ali zveden, da bi oni poklicali zgubljene ovčice z močnejšim glasom, kakor sem jaz jih klical, da bi oni vas vžgali in vneli v ljubezni do Boga in bližnjega, ker moj ogenj ni bil zadosto svet in goreč.

In zato, preljubi moji farmani! vas zdaj za čas svetega misijona tem trem gospodom izročim. Duhovno in cerkveno oblast, ktero imam od Boga in cerkve, tem gospodom dam ter jim v znamenje izročim svojo štolo, ki je znamenje cerkvene oblasti. Vas prečastiti gospodje pa prosim, — prosim vas v imenu Jezusa Kristusa, kterega služebniki smo, vzemite moje ljube ovčice za ta čas v svojo skrb; učite, opominjajte, naj bo priložno ali nepriložno, ostro ali rahlo, kakor bo sv. Duh veleval in gnada božja. Jaz za Bogom vse svoje upanje stavim na vas, ker vem, da sem svoje ovčice zvestim rokam izročil.

Pa tudi vas, preljubi moji farmani! prosim v imenu vaših angeljev varhov, poslušajte te gospode, kakor bi imeli Jezusa samega med seboj, pokažite jim svoje rane, ktere morebiti meni pokazati niste imeli zaupanja; k sreči si vzemite in svoje žive dni ne pozabite naukov, ktere bodete od njih čuli. Oni ne iščejo drugega, kakor vas in vaše duše, in vam ne bodo drugega oznanovali, kakor Jezusa križanega. In da bote toliko več zaupanja imeli do njih, vam še to povem, da so že mnogo sve-

tih meš brali, mnogo roženkrancev zmolili, in tudi druge moliti prosili, samo v ta namen, da bi ta sveti misijon konjiškim farmanom bil v večno zveličanje! Zatorej še vas enkrat prosim, gospodje, začnite svoje blago delo v imenu božjem in v imenu prečiste Device Marije in v imenu svetega Jurja, patrona te cerkve!“ Po tem nagovoru so misijonski voditelji razlagali, kaj je k misijonu potrebno? Čres vse lep in veličasten je bil 10. majnika proti mraku sprevod s presvetim rešnim Telesom po trgu, kajti okoli 5000 lučic deloma na oknih, deloma v rokah vernega ljudstva je razsvetljevalo večerni mrak. Pri postavljenju misijonskega križa je bilo menda do 15000 ljudi nazočih. Spovednikov je bilo celi čas sv. misijona 20 do 30.

Veliko dobrega semena se je tedaj vsejalo v verna srca, in gotovo ga je veliko padlo tudi v dobro, rodovitno zemljo.

Vrt, v katerem je seme božje besede, vsejano za čas sv. misijona, pri duhovnih vajah in drugih priložnostih, klilo, rastlo in v lepodišeče cvetlice razcvetalo, bile so bratovščine ali pobožne družbe, ki so bile v konjiški fari že vpeljane ali so jih Rozman znova vpeljali.

Pred Rozmanom so bile že vpeljane: družba križevska, bratovščina živega roženkranca, sv. Leopolda, in srca Jezusovega in Marijinega.

Za čas Rozmanov pa se je vpeljalo: apostolstvo molitve, bratovščina sv. Cirila in Metoda, in sv. Mihaela. Od leta 1871 so bili vodnik tretjega reda sv. Frančiška in leta 1873 so vpeljali vsled hudega preganjanja in stiskanja sv. Očeta „vsakdanjsko molitveno uro za sv. Očeta“, ki ima že 14 vencev po 31 rož. Iz novejše

dobe je tudi bratovščina „naše ljube gospe presvetega Srca.“

Te bratovščine so z veliko gorečnostjo vodili in zavoljo njih si veliko truda naložili; kajti znali so, da so bratovščine brez skrbnega vodnika podobne vrtu brez zvedenega vrtnarja, v katerem raste mesto sadja in cvetlic, trnje in osat. Največo skrb pa so imeli za križevsko družbo. Za to družbo so takoj po svojem prihodu v Konjice v Rimu izprosili potrjenje, za njo so držali stanske nauke in sicer dekletom vsak mesec, možem, fantom in ženam pa vsak drugi mesec. Potem so za vsak stan spisali vodila ali postave, za dekleta pa celo molitveno knjigo. Po Rozmanovem prizadevanju moramo v resnici o tej družbi reči, kar pravi družbina pesem:

„Prelep vrtec vidim stati,
S cvetjem čednosti nas'jan,
Lesketa se v zarji zlati,
S svetim naukom okopan;
In cvetlic prelepo cvetje
Je pobožnih duš zavetje;
Vrt je križu posvečen
In Mariji izročén.“

Za vspeh svojega truda morali so se Rozman veliko zahvaliti svojim natornim lastnostim, s katerimi jih je Bog obdaril. Jihova visoka postava, prijazne oči, jasen glas, lep jezik, mirno in razumljivo razlaganje in vesel obraz — vse to je tudi v poslušalcih veselje obudilo in zato so jih prišli radi poslušat še od drugih krajev.

Pridige in krščanskega nauka niso nikoli opustili brez posebnega vzroka; ko so preteklo zimo nevarno zboleli ter jih eno nedeljo nismo pustili na prižnico,

rekli so, da se jim zdi, kakor bi tišči den ne bila nedelja.

V spovednici so bili vsak den, ob nedeljah že ob štirih zjutraj in včasih do ene popoldne. Bolnike, ki niso mogli v cerkev, so radi hodili na dom tolažit; obiskovanje bolnikov je bilo jih navadni sprehod.

Kder so mislili, da beseda ne izda zadosti, pripomogli so z darovi, o katerih pa je malokedaj kdo drugi kaj izvedel, kakor Bog in obdarovan ubožec. Denarja podob, svetinj, molekov in križecev so razdelili Bog ve koliko. Skoro v vsaki hiši v fari hrani kaka podoba njihov spomin. Za nekatere pobožne družbe so sami dali primerne podobe tiskati, med katerimi se nam zdi potrebno omeniti podobe, ki so jo letos dali tiskati križevskim dekletom v spomin na Šmarnice. Na tej podobi je namreč, rekel bi, duhovni testament, ki so ga rajni Rozman zapustili križevskim dekletom, obsegajoč na kratko vse imenitniše nauke za nje. Glasi se tako-le:

„Ljuba deklica!“

Ako hočeš prav pridna postati, in Bogu čez vse ljuba biti, glej in skrbi, da ne bo:

1. Nobeno jutro brez prisrčne molitve.
2. Nobena ura brez kakega pobožnega vzdihljeja.
3. Nobeden den brez zatajevanja.
4. Nobeden teden brez napredovanja v dobrem.
5. Nobeden mesec brez svete spovedi.
6. Nobeno leto brez nove krone.
7. Nobeden pogled brez sramožljivosti.
8. Nobena beseda brez premiselka.
9. Nobeno delo brez dobrega namena.
10. Nobena spoved brez kakega poboljšanja.

11. Nobeno' sv. obhajilo brez čistega srca.
12. Nobeno veselje brez hvaležnega spomina na Boga.
13. Nobeno trpljenje brez vdanosti v božjo voljo.
14. Nobena tovaršija brez spomina na pričujočnost božjo.
15. Nobeden pregrešek brez skesanja.
16. Nobeno razžaljenje brez odpuščenja.
17. Nobena krivica brez povernjenja.
18. Nobeno pohujšanje brez poravnanja.
19. Nobeden revež brez omilovanja.
20. Nobeden večer brez ispraševanja.

Vsako imenitnišo dogodbo v sv. katoliški cerkvi so Rozman tudi v cerkvi razložili in s slovesno božjo službo ali procesijo, kakor je bilo primerniše, obhajali. Posebne slovesnosti te verste so bile: Leta 1865. jubilej ali sveto leto, da bi Boga prosili za pomoč v prekucijah, zmešnjavah in zmotah sedajnega časa. Leta 1869. drugo povelikonočno nedeljo, ko so sv. Oče Pij IX. imeli zlato mešo, in nekaj poznej spet jubilej kot priprava za občni cerkveni zbor, ki je bil sklican na 8. decembra tistega leta.

16. junija 1871. ko so sv. Oče petindvajsetletnico svojega papeževanja obhajali.

Leta 1872. 4. septembra velika procesija iz cele dekanije na Prihovo, da bi sv. Očetu sprosili pomoči in tolažbe v njihovih velikih stiskah.

Take slovesnosti so olje za ogenj pobožnosti vernega ljudstva.

V spodbudo krščanskega duha pripomaga tudi veliko lepa cerkev in lepo zvonjenje. Oboje so Rozman v Konjicah pogrešali, torej so takoj v začetku naredili sklép cerkev olepšati in večje boljše obrane zvonove pri-

praviti. Ne bode odviše, ako zaporedoma kakor spominjske bukve poročajo, navedemo, kaj so Rozman za olupšanje konjiške cerkve storili.

Leta 1862. so dali presbiterij ali sprednji del cerkve predelati v gotiškem slogu ter ga „al fresco“ zmalati, kar je stalo do 2000 gld.

Leta 1863. so dali omiti in ponoviti malarijo v roženkranski kapeli, in so kupili nov križev pot, ki je veljal do 600 gld.

Leta 1864. so kupili za 566 gld. velik luster ali svečnik v sredi cerkve za 18 sveč in postavili so kapelico Device Marije čistega spočetja ob poti k sv. Ani.

Leta 1866. so dali ladjo ali srednji del cerkve prav okusno zmalati; stroški so iznašali 330 gld.

Leta 1869. od 25. do 27. septembra so bili za konjiško cerkev veseli dnevi. Mil. knez in škof so namreč delili sakrament sv. birme, potem pa so krstili novi veliki zvon in posvetili novi veliki oltar. Veliki zvon tehta 50 centov in 85 funtov, po teži tretji v vladikovini in velja 5000 gld.

Veliki oltar sv. Jurja v gotiškem slogu izvrstno izpeljan, spodnji del iz marmora, zgornji iz lesa, velja 4000 gld.

Leta 1871. in 1872: so s pomočjo farmanov dali zvonik z nova pokriti z bakrenimi ploščicami, kar je stalo do 7000 gl.

Leta 1873. so kupili dve malani okni za 1000 gl. in lep rudeč mešni plajšč za 350 gl.; proti jeseni pa so dali šest zunajnih stebrov na sprednjem delu cerkve čres strešni kap podaljšati, kar je stalo do 3000 gl. Zadnje njihovo delo za cerkev je bila nova streha nad kupljo roženkranske kapele, nova krasna prižnica

v gotiškem slogu in obnavljanje tako imenovane „stare cerkve“ ali kapele sv. križa.

Pripravili so bili že tudi les za nove stole, gotiški črtež za oltar Device Marije čistega spočetja in volja jih je bila „al fresco“ dati izmalati podružnico sv. Ane. Iz njihovih računov se vidi, da so za čas svojega župnikovanja samo za cerkvene potrebe imeli stroškov čres 29000 gl. in gotovo je, da so več kakor tretjino teh stroškov iz svojega žepa poravnali.

Kljubu tolikim stroškom za cerkev, pa farovža tudi niso zanemarili. Farovž je velikansko neprilično zidano poslopje, ki bi moralo čisto predelano biti, kar so Rozman hoteli storiti, pa 4000 gl. stroškov se jim je zato preveč zdelo. „Bogu moram poprej dostojno hišo postaviti, za me je še ta dobra,“ so odgovarjali, ko smo jih spodbujali že izdelan črtež za farovž izpeljati. Za vzdrževanje tolikega poslopja in za izboljšanje farovškega posestva so silno veliko žrtvovali. Veliki farovški vrt so s kamnitim zidom ogradili, z množino mladih dreves nasadili, vodo vanj napeljali po svinčnati cevi in po zidanem vodotoču gnojnico. Kolarnico so z nova postavili, dolgi kos potoka pri travniku zravnali in pri lepo obdelanem vinogradu postavili novo hišico.

Ko bi Rozman ne bili navajeni najprostejšega življenja brez vsake potrebe in brez vse sebičnosti, težko bi njihovi sicer obilni dohodki zadostovali tolikim stroškom. A oni so vse to poravnali, mnogim v stiski pomagali, veliko ubožcev obdarovali, zraven pa še v večni spomin v prid konjiški fari prihranili veliko za blage vstanove. Naredili so namreč štiri ustanove: 1000 gl. v prid križevske družbe, 2000 gl. srebra za izboljšanje konjiške kaplanije; 5050 gl. za darila po-

štenim deklicam, kedar stopijo v zakonski stan, in 500 fl. v prid svoje duše.

Dokler šola ni bila v rokah novošegnega liberalizma, bili so Rozman tudi v Konjicah nje vnet in požrtvovalen podpornik. Pri zidanju in prestrojevanju lepe glavne šole v Konjicah so bili vodilna roka in deželno namestinštvo v Gradcu jim je v posebnem pismu zato svojo hvalo izreklo. Pri tisti priložnosti so 2000 gld. obljubili za dekliško šolo, ko bi bili Konjičani voljni jo postaviti, pa na svojo škodo Konjičani tega niso storili.

Zavoljo njihovih velikih zaslug v vseh njim izročeni službah, kakor tudi zavoljo njihove častne službe kot nadžupnik in dekan konjiški, dobili so Rozman že pri svojim odhodu od Šent-Andraža v lastnoročnem pismu knjeza in škofa Antona Martina dično odlikovanje, da se smejo vseh znamenj lavantinskega korarja, izvzemši križ in mucet, posluževati v spodbudo jih spoštuječega duhovenstva in vernega ljudstva, dokler se zavoljo njih kaj drugače ne odloči. In taka določba jim je prišla leta 1863., ko so bili imenovani za častnega korarja lavantinskega stolnega kapitola.

Ves čas njihovega bivanja v Konjicah zadrževale so jih opravila in skrbi večidel doma. Edini njihov daljši pot je bilo drugo potovanje v Rim leta 1871. s cerkvenim ključarjem Jurjem Kolaričem, po domače Klamfarjem, da so izpolnili željo svojega srca, katero so gojili od svoje prve božje poti v Rim: še enkrat videti ljubeznivi obraz sv. Očeta.

Veliko jim je bilo na tem, da so se dekanijski duhovniki večkrat med seboj pri njih ali kde drugde shajali; tudi sami so radi bližnje sosede in prijatelje obiskovali, kedar so vtegnoli. V takih družbah so bili

zmirom zgovorni in veseli. Z velikim veseljem in veliko gostoljubnostjo so tudi svoje daljše prijatelje sprejemali, kateri so jih večkrat obiskovali. V tem oziru se najdejo v farni kroniki zapisana imena najbolj odličnih in vzvišenih duhovnikov iz domače in tujih škofij, in najbolj glasovitih svetovnih slovenskih učenjakov in rodoljubov.

Jasno je iz do zdaj navedenega, da so bili Rozman izgleden duhovnik in vnet dušni pastir; bili so pa tudi navdušen Slovenec in iskren narodnjak. Sleherno slovenskemu ljudstvu koristno podvzetje so z veseljem podpirali in vsem društvom, ki so imela namen duševno ali gmotno srečo naroda slovenskega pospeševati, bili so ud, ako je le mogoče bilo.

Rozman so bili med prvimi, ki so pristopili k „Slovenski matici“ z izdatnim doneskom 1000 gld. ter so do smrti ostali njen poverjenik za konjiško dekanijo. Enako marljiv poverjenik in priporočnik so bili „družbi sv. Mohora“.

Pri ustanovljenji narodne čitalnice v Celju so se vdeležili z 200 gld., in pri „prvi občni zavarovalni banki Sloveniji“ so podpisali 5 akcij, tri za-se in dve za brata. Ko so se koncem leta 1867. nekteri slovenski rodoljubi zbrali v Celju na posvet, kako bi ustanovili Slovencem silno potreben političen časopis, ter so sklenoli napraviti komanditiško društvo od 12.000 gld. z deleži po 250 gld., bili so spet Rozman med njimi in so podpisali in iz večine plačali 500 fl. Ravno oni pa so tudi z svojim umom prvi opazili, da od društva ustanovljeni list „Slovenski Narod“ zahaja na kriva pota, ter so takoj iz društva izstopili, ker njihovo svarjenje in opominjevanje ni nič pomagalo.

Odkar je krivi liberalizem vedno očitniše svoje ro-

gove kazal sv. veri in vsemu, kar je božjega ter žugal tudi v narodnem obziru z veliko nesrečo, ki se zdaj že očitno kaže, bili so Rozman prepričani, da je dolžnost vsakega Slovenca tega prisiljenega ošabnega tujca izpoditi z naših tal, drugače utegne kmalu razrušiti lep narodni dom, kterege so bili narodnjaki dolgo in z velikim trudom stavili. Zato so ustanovili v Konjicah katoliško politiško društvo, pri katerem je priložnost, na marsikaj potrebnega slovenske može spomniti, o čemur se na prižnici ne da govoriti. Prvi zbor je bil 29. januarja 1871, v katerem so bili Rozman za predsednika izvoljeni. Konjiško kat. pol. društvo pod njihovem predsedništvom je bilo zmirom eno najdelavniših na slovenskem Štajeru. Šad svojega truda je želo že pri zadnjih volitvah za državni zbor, ko so prvokrat in sami narodni volilni možje v konjiški občini bili izvoljeni.

Koliko so Rozman v gmotnem oziru storili za konjiško okolico, to ve le Bog. Kolikim so pomagali iz stišk! Koliko ubožcev so obdarili! Mnogim so na svoje stroške oskrbovali, da so si težko prislužene krajcarje varno ohranili v celjski hranilnici; ko pa se je v Konjicah hranilnica ustanovila, se niso branili poleg svojih obilnih poslov prevzeti še ravnateljska opravila pri konjiški hranilnici.

V svojem zasebnem domačem življenju so bili Rozman jako priprosti. Čas jim je bil tako drag, da se jim je greh zdelo le trenutek nepotrebno potratiti. Od štiri- do devetih zvečer so bili pri svojem delu. Ker so imeli drugih opravil preveč, prepuščali so gospodarske skrbi večidel poslom, na ktere so se zanesli, ker so zmirom gledali, da so pridno in pošteno družino imeli. Vsak večer kakor se skrbnemu hišnemu gospo-

darju spodobi, so svoje posle zbrali, se ž njimi zmenili in jim naročili, kar je bilo potrebno, ter opravili ž njimi večerno molitev.

Ako jih opravila niso gnale kam drugam, najšel si jih vselej v svoji hiši pisati ali brati in ondi v svoji hišici so gotovo veliko veliko dobrih dol storili z molitvami, premišljevanjem in pokorjenjem, česar nihče ni videl, nego Bog. Mislimo, da so se nad njimi spolnovale zlate besede blaženega Tomaža Kempčana, ki pravi pobožnim dušam, zlasti pa duhovnikom: „V hišici boš najšel, kar zunaj večkrat izgubiš. Če v vas zahajaš, bode ti doma dolg čas, če pa si od početka svojega spreobrnjenja rad v celici bival in jo varoval, bode ti potem ljuba prijateljica in najprijetniša tolažba . . Zapri torej za seboj svoje duri in skličí k sebi Jezusa svojega ljubeja. Ostani ž njim v celici, ker tolikega miru ne najdeš nikder.“ Tako mirni v srcu, drugače pa delavni in skrbljivi, modri v obnašanju in zmerni v življenju so si Rozman ohranili krepko in zdravo telo, ki jim je zagotavljalo še dolgo življenje, ko bi ne bil Bog v svoji neskončni previdnosti drugače odločil.

VII.

Na den jihovega posvečenja za mešnika, dne 4. avgusta obiskal je Rozmana njihov prijatelj in sošolec J. Hašnik, župnik pri sv. Jurju pod Rifnikom, kar jih je tako veselilo, da so mu obljubili v kratkem ta pohod vrnoti. Odločili so si zato sredo 12. avgusta.

Po daritvi sv. meše, okoli 7 ure zjutraj so se odpeljali in po svoji navadi so sami vozili. Pravili so poprej, da mislijo vojniškega gospoda župnika seboj povabiti, ker drugače so večidel ktereга svojih kaplanov seboj vzeli. A pri vojniškem gospodu župniku se niso

oglasili, brž ko ne zato ne, ker se je na dež napravljalo ter so mislili, da gospod župnik ne bi šli ž njimi. Ko se malo unkraj vojniške farne cerkve pripeljejo, moral se je Bog ve kako mladi konj splašiti, ker ob cesti bivajoč sedlar je videl voz naglo dirjati in s tem opozorjen je pogledal, kdo bi se tako naglo vozil, kar vidi voznika na tleh ležati, konja z vozom pa dalje dirjati. Ker se je tudi oje zlomilo, je voz ostal, konja pa so še le v škofji vesi obdržali.

Na nesrečnem mestu je bilo sicer hitro več ljudi, a pomagati se ni dalo nič. Rozman so namreč tako nesrečno na leve sence padli, ter si možgane pretresli, da so bili kakor mrtvi brez zavesti in krv jim je tekla iz ust, nosnic in ušes; ko so jih z mrzlo vodo zmočili in omili, začeli so še le zopet dihati. Nazoči so najpred poslali poročilo o tej nesreči vojniškim duhovnikom in zdravniku. Vsi so bili hitro pri njih in gospod župnik so jih želeli v farovž peljati, pa zdravnik je branil, ker je poznal nevarnost, ako bi jih še bolje tresli. Po nasvetu zdravnikovem so gospod župnik hitro poslali še po drugega zdravnika v Celje, od koder se je nesreča po brzojavu naznanila v Konjice. Med tem da je celjski zdravnik prišel, spravili so jih v bližnjo krščansko in pošteno hišo Vrataričevo, po domače „pri Ložnerju“, kder so jih ljubeznjivo sprejeli, postregli in kder so jih vojniški gospod kaplan v sveto poslednje olje djali. Črez tri ure okoli poldne so izdihnoli svojo blago dušo.

Malo trenutkov po smrti sta že prišla dva gospoda iz Konjic, pa živih nista več najšla.

Eden konjiških gospodov so se tedaj hitro vrnoli, da so to žalostno novico doma naznanili, drugi pa so

šli v Celje po trugo in dovoljenje, da se truplo rajnega sme v Konjice prepeljati.

Ko je bila lepa truga iz cinka pripeljana, djali so jih vanjo in vojniški tržani so jih želeli nesti. Od Vrataričeve hiše, kder so umrli in skoz vojniški trg so jih tržani nesli, šest duhovnikov in množina ljudstva pa jih je spremljala v veličastnem sprevodu. Unstran trga so trugo položili na voz. Dva duhovnika, katerima so se v Stranicah pridružili ondašnji g. župnik, sta jih spremljala do Konjic. Oni so bili prvi duhovnik, kateremu so novi Frankoljski zvonovi mrtvaško pesem zapeli. Od vseh strani so hiteli ljudje k veliki cesti. V solzah vtopljeni, so na ves glas jokali. Klečé ob potu so ihteli in za večni mir in pokoj rajnega molili.

V Konjicah je bilo vse po koncu. Celi večer je bila celjska cesta polna ljudi, ki so pričakovali žalostno vrnitev svojega ljubljenega dušnega pastirja. Ob 8. zvečer naznanjal je veliki zvon, da se žalostni sprevod bliža, in takrat je vse šlo iz trga naproti. Štirje duhovniki in množina ljudstva je sprejela rajnega truplo s svečami v rokah in z veliko žalostjo v svojih srcih. Voz in trugo so kar obsipali z vencami in cvetlicami. Najveljavniši možje so konje spregli in sami voz peljali. Ko smo prišli v trg, bile so vse hiše v trenutku razsvitljene, kar je nepopisljivo presunilo srea vseh. To je bilo lepo znamenje, da Konjičani vejo spoštovati čednost in krepost, sploh pa, da pobožen krščanski duhovnik povsod najde ljubezen in spoštovanje.

13. in 14. avgusta je hitel vsak iz konjiške okolice v Konjice; krasno ovenčan oder je bil noč in den obdan z množino žalujočih farmanov.

Pogreb je bil v petek dopoldne ob 10. uri, h kte-

remu se je snidlo kljubu visokega praznika, ki je bil drugi den, 53 duhovnikov od vseh strani, med njimi prečastiti gg. korar Kosar iz Maribora, opat Vrečko iz Celja in častni korar Juvančič od Nove cerkve. Naš milostljivi knjez in škof so telegrafično, krški knjez in škof pa pismeno naznanili zbranim duhovnikom in ljudstvu najsrčnejše sočutje in omilovanje. Pri pogrebu se je toliko ljudstva zbralo, da jih polovica ni imela prostora v sicer veliki prostorni cerkvi.

Sprevod so vodili prečastiti g. Vrečko, celjski opat. V farovžu so tržani trugo vzdignoli in jo nesli po trgu, kder je na občinski hiši vihrala velikanska črna zastava, potem pa v cerkev.

Ginljivo je bilo videti toliko množino ljudstva, ki je očitno kazala sočutje in žalost po rajnem gospodu nadžupniku. Kdor je le mogel, je hotel rajnemu zadnjo čast skazati. Še stara knjeginja, mati, ki si zavoljo starosti ni upala peš iti s sprevodom, ni ostala doma, ampak v stolu na kolesce narejenem se je dala za trugo peljati. Sploh je veliki vtis naredilo na ljudstvo, kako je vsa rodovina svitlega knjeza Windischgrätza s svojo pričujočnostjo, z venci in cvetlicami, s katerimi so same princesinje kinčale oder, kazala svoje sočutje. —

V cerkvi je trugo sprejel glasen jok, ki dolgo ni nehal. Po mrtvaških molitvah šli so g. Kosar na prižnico, da bi zapuščeni fari zadnje besede govorili v imenu rajnega. Krasna prižnica, zadnje delo Rozmanovo, še ni bila dodelana; gotovo nihče, najmanj pa rajni bi bili mogli misliti, da bodo prve besede iz nje njihov nagrobni govor. Z veliko spretnostjo so govornik vedeli razburjene čute zapuščenih ovčic tolažiti s tem, da

so pokazali: kakor so jim Rozman s svojim življenjem, tako so jim tudi s svojo smrtjo zapustili imenitne nauke, med ktere so vpletali njihovo lepo krščansko življenje, njihove zasluge za konjiško faro in cerkev ter dokazali, kako so, če tudi naglo in neprevideno, pa gotovo srečno smrt storili.

Ker smo pa od več strani izvedli željo, (ki smo jo itak tudi sami imeli) če se Rozmanovo življenje popiše, naj bi se mu vvrstila tudi pogrebna beseda, smo se do g. korarja obrnoli s prošnjo, naj blagovolijo to, kar so pri pogrebu govorili, še tudi zapisati in nam poslati. Naša prošnja se je uslišala in hvaležni priobčimo tukaj ves govor, rajnemu v častni spomin, njegovim prijateljem in zapušeni ovčicam pa v nauk in tolažbo. —

Pogrebna beseda.

Kaj nas rajni g. nadžupnik, Jožef Rozman, skozi svojo naglo in neprevideno smrt učijo.

„Zato bodite tudi vi pripravljeni,
ker ob uri, ktere ne veste,
bo Sin človekov prišel“.

Mat. 24, 44.

Molimo neskončno, neizvedljivo previdnost božjo!
— Bolj primernih besed ne vem, s kterimi bi začel svoj denešnji govor. Kdo zmed nas bi si bil pred kratkimi dnevi mislil, da nas bo denes takó črez mero žalostno opravilo tukaj skupaj pripeljalo? Zato še enkrat ponovim: Molimo neskončno, neizvedljivo previdnost božjo!
— Sicer, ako bi zgol po človeško govorili, bi lahko rekli: O Bog, zakaj si nam to storil? Zakaj si vzel otrokom najboljšega očeta, zakaj si vzel čredi najbolj-

šega pastirja, zakaj si utrgal izmed venca duhovnikov Lavantinske škofije eno najbolj žlahtnih in duhtečih cvetlic? Vendar ker smo verni kristjani, ne bomo tako govorili, ampak vdani v voljo božjo, rajše s pobožnim Jobom porečemo: O Bog, ti si nam jih dal; o Bog, ti si nam jih vzel; o Bog, tvoje ime bodi češeno!

Vaša žalost, pošteni konjiški farmani! je, kakor vidim, črez mero velika, pa tudi celó opravičena. Zato tudi ne bom budil v vas spominov na blage dni, ki ste jih s svojim rajnim dušnim pastirjem srečni in veseli skupaj preživeli; s tem bi le še bolj vsak sebi trgal krvovečo rano vaših src. Pa tudi potolažiti vas, si ne bom prizadeval; vsaj dobro vem, da zguba, katero denes tukaj obžalujete, je tako velika, da vas nijeden človek, ampak le Bog sam potolažiti zamore.

Edino to vas prosim, le za kratek čas zadušite žalost svojih src, in obrnite svoje misli z menoj vred k nekterim resnicam, katerih premišljevanje bo rajnemu g. nadžupniku, kolikor sem jih jaz poznal, pri njih pogrebu najbolj po volji, nam vsem pa najbolj koristno. Ako bi bilo rajnemu gospodu dano, da bi na mrtvaškem odru še enkrat svoje oči odprli in spregovorili, kaj neki bi vam še za slovo povedali? Gotovo nič družega, kakor te le besede Kristusove: „Zato bodite tudi vi pripravljeni, ker ob uri, ktere ne veste, bo Sin človekov prišel“.

Da; to je vašega rajnega duhovnega očeta zadnje slovo; ker pa oni več govoriti ne morejo, bom jaz v njih imenu govoril in vam te besede razložil, vi pa me bote zvesto poslušali.

Smrt je za človeka vselej britka, prav zato, ker je kazen božja za greh človeški; vendar čez vse britka je smrt, kadar naglo in neprevideno pride in človeka nepripravljenega najde. Gorje, ta nesreča se popraviti več ne da! Take smrti se vsi bojimo, zato v litanijah neprenehano molimo: Od nagle in neprevidene smrti, — odreši nas, o Gospod! Kolikokrat so vam tudi rajni gospod pred altarjem to molitvo naglasili: Od nagle in neprevidene smrti — in vi ste jim odgovorili: Odreši nas, o Gospod! Ah, bote izdihnili, in Bog pobožne molitve našega duhovnega očeta ni uslišal, da so morali tako naglo in neprevideno umreti? Ne mislite tega, ljubi moji! Bog je to njih molitvo gotovo in v obilni meri uslišal, ker jim je gnado dal, tako živeti, da je bilo vse njih djanje in nehanje vedno pripravljeno na srečno smrt. Zato je bila njih smrt sicer nagla zares; — ali neprevidena je bila le na videz, pa ne v resnici; kajti smrt so imeli vedno pred očmi, to nam priča njih življenje; zato je zamogla sicer priti naglo, pa ni mogla priti neprevideno. O da bi tudi mi njih zglede posnemali, potem bi se tudi nam nagle in neprevidene smrti ne bilo bati! Pa kaj nam je storiti? Rajni gospod odgovorijo:

1. Ne odlašajte spreobrnjenja na smrtno posteljo; temveč skrbite, da ste vedno v gnadi Božji. To je prvo in čez vse potrebno. Gnada Božja je naj mehkejša blazina za umirajočega človeka, je prava mrtvaška luč, ki razsvetljuje temna vrata večnosti, je svatovsko oblačilo za den vstajenja že pripravljeno, je zastava večnega življenja. Brez gnade Božje pa umirajočemu gorje! zanj ni več pomoči ukraj groba; njegov konec je večno pogubljenje. Moj

Bog, moj Bog! in koliko je ljudi, ki te resnice ne pomislimo. Marskteri ve, da denes za smrt še ni pripravljen; ali pripraviti se vender noče. Odlša na jutre, — na prihodnji teden, — na prihodnjo leto, — na smrtno uro. Leta in leta nosi na vesti težko butaro smrtnih grehov; to ve, da v tem stanu ne sme umreti sicer je večno nesrečen, pa obeta si: na smrtni postelji se bom spovedal, na smrtni postelji se bom spravil z Bogom. O prijatelj! pa kdo je ravno tebe zagotovil, da boš umrl na postelji? Kdo je ravno tebi porok, da se ti bo smrtna ura bližala počasi, takó, da bo še časa dovolj, da pokličeš mešnika in se spoveš in spraviš z Bogom? Ali ni mogoče, da tudi tebe zadene nagla in neprivedena smrt, da umrješ, kakor rajni gospod, med potom na cesti, ali pri delu na polji, ali za mizo pri jedi? Gorje, če ne boš pripravljen! — Bodimo tedaj modri in izdramimo se iz svoje grešne lehkomišljenosti, zlasti denes, ko nam od mrtvaškega odra donijo resne besede: „Zato bodite pripravljeni tudi vi, ker ob uri, ktere ne veste, bo Sin človekov prišel.“

Glejte, kako mirni in potolaženi gledamo tu sem na mrtvaški oder. Vsi smo prepričani, da so rajni gospod, če se tudi zadnje ure niso mogli pripravljati na smrt, v svatovskem oblačilu gnade Božje stopili pred sodni stol Gospoda našega Jezusa Kristusa. To veselo prepričanje nam daje že njih izgledno pobožno življenje, in še bolj to, da so že veliko let sem imeli lepo navado, vsaki teden opraviti sv. spoved. Ali veste, kdaj so bili zadnjokrat pri spovedi? Pretečeno soboto, kakor sem denes zvedel, o poli dvanajstih pred poldne. — O blagor jim! v Gospodu so živeli, zato so tudi v Gospodu umrli, in zdaj počivajo od svojih del. Posnemajmo njih

zgled tudi mi; pogosto in vredno opravljajmo sv. spoved, ne pojdemo nikdar spat v smrtnem grehu, držimo vedno v rokah gorečo luč posvečujoče gnade Božje, in ne bo se nam smrti bati, če tudi nagla in neprevidena pride.

2. Ne odlašajte pokore na smrtno posteljo. Zares; poglobitna priprava na srečno smrt je skrb, da vedno živimo v gnadi božji; vendar ta priprava ne sme biti edina. Sveta vera nas namreč uči, da nam bodo sicer pri spovedi z grehom vred tudi zaslužene večne kazni odpuščene, ne pa časne, ktere moramo dostati ali na tem svetu, ali po smrti v vicah. Zato nas opomina sv. Duh: „Delajte vredni sad pokore.“ (Mat. 3, 8.) Bomo tedaj rekli, da se tisti modro na smrt pripravlja, kateri se sicer svojih grehov spove in poboljša, vredne pokore pa delati noče, ter se zanaša na vice po smrti? Gotovo ne. Menim tudi, da tako nespametnih ni veliko; pač pa je veliko nespametnih na drug način, takih namreč, ki pravijo: za pokoro je še čas, vsaj sem še mlad in zdrav; kadar se postaram, kadar zbolim, kadar za smrt zbolim, na smrtni postelji — takrat hočem pokoro delati. Moj Bog, moj Bog, kolika nespamet je v tem govorjenji in kolika nevarnost v takem življenji! Prijatelj, povej mi: Kdo pa je ravno tebe zagotovil, da se ti bo smrt napovedala skoz bolezen, in da ne bo prišla nanagloma? In če tudi bolezen pred smrtjo pride, kdo ti je porok, da bo tvoja bolezen zadostna pokora za storjene grehe? Od kod tudi za gotovo veš, da ti bo Bog v bolezni gnado potrpežljivosti dal; če pa ne boš potrpežljiv, ali se ti bo tvoja bolezen zarajtala za pokoro? Daj mi odgovor: ali ni veliko bolj verjetno, ker takó predrzno na božjo milost zaupaš, da ti Bog te

gnade ne bo dal, ampak v zasluženno kazen za tvojo vnemarnost ti poslal naglo in neprevideno smrt? Ali se ni celó tega bati, če pokoro lehkomišljeno odlašáš, da ti Bog svojo gnado bolj in bolj odtegne, in da se hude strasti tvojega srca, ktere le gnada božja v brzadah drži, zopet zbudijo in te s silno močjo nazaj potegnejo v prejšnje smrtne grehe, takó da bodo po besedah Kristusovih tvoje poslednje reči hujše, kakor so prve bile, in da v tem nesrečnem stanu tudi nesrečno umrješ? — Preljubi poslušalci! izdramimo se vsaj denes, ko prestrašeni in razjokani pred seboj gledamo naglo in neprevideno smrt; vsaj denes, ko nam smrtni glas takó močno na ušesa bobni, storimo sklep, da pokore ne bomo odlagali ne eno samo uro več, kakor tako lep zgled nad vašim rajnim dušnim pastirjem imamo.

Zares; naše srce bi denes zastran večnosti rajnega gospoda ne bilo tako mirno in potolaženo, ako bi nam znano ne bilo njih ostro in spokorno življenje. Mi starejši duhovniki, ki smo jih dolga leta poprej, ko so k vam prišli, poznali, vemo in denes radi pred vami pričamo, da so rajni gospod od mladih dni sem živeli trezno in zmerno, da so bili vedno sovražnik vsake mehkužnosti in prijatelj zatajevanja in ostrega življenja, da so ljubili križ in križanega Jezusa. To isto bote pa tudi vi radi pričali za dobo, odkar so pri vas za dušnega pastirja služili. Njih obleka je bila borna, njih postelja trda, njih pobišje priprosto, njih hrana pičla in le za potrebo. Iz ljubezni do Boga in do vaših duš so si radi pritrkali spanje in počitek, so pozabili na jed in pijačo, in od ranega jutra in da je že davnej poldne odzvonilo, teši sedeli v spovednici. Z

eno besedo: bili so svoji fari ne kar pridigar, ampak tudi živ zgled resnične pokore. In kakor da bi še vse to zadosti ne bilo, so se pred letom vpisati dali v tretji red sv. Frančiška, ki je red pokore, da bi tako dolžnost pokore še bolj živo den na den pred očmi imeli in jo dopolnjevali. Ko so jih namreč po smrti preoblačili, so našli okoli ledja blagoslovljeno spokorno veržico, ki je častito znamenje duhovnih sinov in hčer sv. Frančiška. — Daj nam, križani Jezus! da po zgledu tvojega rajnega služebnika tudi mi križ pokore z vso ljubeznjo objamemo in stanovitno in potrpljivo nosimo do smrti.

3. Ne odlašajte dobrih del na smrtno posteljo ali celo za po smrti. Zares; gnado božjo skrbno varovati in resnično pokoro delati, je dragocena priprava na srečno smrt; in vendar je tudi ta priprava še pomanjkljiva. In kaj še manjka? Manjkajo še dobra dela. Sv. apostol Jakob namreč uči: „Kakor je telo brez duše mrtvo, takó je tudi vera brez (dobrih) del mrtva.“ (2, 26.) In prav zato priporoča sv. apostol Pavl dobra dela s toliko gorečnostjo rekoč: „Dokler tedaj čas imamo, delajmo dobro in se nikar ne utrudimo, ker ob svojem času bomo želi, ako se (v dobrem) ne utrudimo.“ (Gal. 6, 9—10.) „Kdor pičlo seje, bo tudi pičlo žel; in kdor seje v obilnosti, bo tudi v obilnosti žel.“ (Kor. 9, 6.) Kristus sam pa v skrivnem razodenji pravi: „Glej, jaz pridem naglo in moje plačilo je z menoj, da vsakemu povrnem po njegovih delih.“ (22, 12.) Pa kaj je treba mnovega dokazovanja; vsaj iz katekizma vsi vemo, da ima krščanska pravica dva dela: varuj se hudega — in stori dobro; da tedaj ni zadosti, se kar hudega varovati, ampak da smo dolžni tudi

dobro storiti, in vse, kar nam je Bog dal, v dobro obračati. Vse to kakor pravoverni kristjani dobro vemo; ali, moj Bog, kako slabo pa izpolnjujemo! Marsikteremu je dal Bog več premoženja, kakor ga sam za sebe potrebuje, tako da bi lahko marsikaj obrnil za dobra dela, brez da bi ga zbolelo. Drugi sicer nemajo obilnega premoženja, pa bi vendar lahko v duhu pokore sami sebi včasih kaj pritrkali, in tisto darovali za dobra dela; in taka milošnja ima, se ve da, še veliko večjo ceno pred Bogom. Ali kaj vidimo? Tudi dobra dela se le prepogosto odlagajo na smrtno posteljo ali celo za po smrti! Eden pravi: zdaj še ne dam nič iz rok; kadar zbolim in vidim, da moram umreti, takrat hočem toliko in toliko obrniti na dobra dela. Še več je pa takih, ki so na posvetno tako navezani, da celo na smrtni postelji nočejo nič iz rok dati, ampak pravijo: bom že testament naredil in v testamentu naročil, kaj in koliko naj se po moji smrti razdeli med uboge, ali obrne za cerkve in druge dobrodельne namene. Morebiti osupnjeni porečete: Kaj, ali to ni prav in dobro? Da; prav je in dobro je; ali naj boljše ni, in nevarno je, tako ravnati. — Naj boljše ni; kajti veliko večjo ceno ima pred Bogom, ako se posvetnega blaga tvegamo, dokler ga še sami uživati zamoremo, kakor če se ga tvegamo takrat, ko nam ga že itak blede smrt po sili iz rok trga. In nevarno je, tako ravnati; kajti kdo nam je porok, da nam bo smrt, ko po nas pride, še časa dovolj pustila, da to, kar mislimo, razdelimo v dobre namene, ali da vsaj napravimo testament? Kaj ko bi smrt po nas prišla nanagloma in neprevidena, da bi morali umreti brez testamenta? In vrh tega, koliko lepih testamentov je bilo že narejenih, pa ker ni bilo vse po

postavi naravnano, so se zopet ovrgli, in nijeno od vseh dobrih del se ni izpeljalo, ktere je umirajoči poročitelj namenil! — Zadosti je; jasno nam mora biti, da ni modro, ampak silno nevarno, dobra dela odlašati na smrtno posteljo.

Tudi v tem oziru so nam rajni g. nadžupnik naj sjajniši izgled. Dohodki, ki so jih na vaši fari imeli, so zares veči, kakor so jih sami za sebe potrebovali. Ali kakošne misli so zastran časnega premoženja imeli, to je meni dobro znano, ki sem, preden so k vam prišli, skozi tri leta z njimi živel in v enem in istem poklicu z njimi delal. In kar je meni znano, to je znano tudi vam, ki ste skozi štirinajst let njih življenje gledali in njih djanje in nehanje občudovali. Njih skromno življenje vam je pričalo, da so si skoraj za greh zarajtali, kaj več za sebe obrniti, kakor so strogo potrebovali; vse drugo je bilo odločeno za dobra dela. In naj bi bili rajni gospod prihranjene dohodke le kar na kupe devali in po šegi navadnih ljudi si mislili: na smrtui postelji bom razdelil, v testamentu bom poročil, — oj, nagla in neprevidena smrt bi bila vse njih blage namene prekrižala, in nič od vsega tega bi se ne bilo izpeljalo, kar denes njim v čast in sebi v tolažbo občudujemo. Ali rajni gospod, polni duha Božjega, smrt in večnost vedno pred očmi, niso ne tako mislili in ne tako ravnali. Temveč vedno so kterokoli dobro delo pred očmi imeli, in kakor hitro so si zadosti prihranili, so ga pogumno začeli in z božjo pomočjo tudi srečno izpeljali. Res je; pri vseh dobrih delih ste jih tudi vi, pošteni konjiški farmani, pridno in z veseljem podpirali, in si s tem veliko hvalo pred Bogom in pred svetom zaslužili: vender to bote sami radi in hvaležno

pričali, da pri vsakem podvzetji so rajni gospod začetek storili in največ darovali in prav skozi svojo radodarnost tudi vas za dobro vneli in podžgali. In tako se je vaša častita in starodavna farna cerkva od leta do leta obnavljala in lepšala, da denes kakor nevesta Božja vsa okinčana blišči, — oj, da njeni najboljši oče v sred cerkve na mrtvaškem odru mrtev leži in jemlje od svoje ljubljene farne cerkve zadnje slovo! Denes se mi je povedalo, da so rajni gospod več kakor 10.000 gl. iz lastnega premoženja za to cerkvo obrnili. Vrh tega so napravili lepo ustanovo v zboljšanje dohodkov tukajšnjih kaplanov in drugo še bolj bogato ustanovo za pomoč poštenim pa ubogim dekletom, ki stopijo v zakonski stan. In še ne zadosti; kjer koli se je kterakoli dobra naprava v blagor sv. kat. cerkve ali posebej v blagor slovenskega naroda začela, povsod so bili g. Rozman med prvimi in naj bolj darežljivimi dobrotniki. Njih poslednje delo je ta prelepa prižnica, iz ktere govorim. Dali so jo napraviti iz svojega; stala jih je 900 fl. Željo so imeli na juteršnji visoki praznik vnebovzetja Matere Božje prvokrat na novi prižnici besedo Božjo oznanovati; Bog pa je drugače obrnil in hotel, da je prva beseda na novi prižnici grobna beseda onemu v slovo, ki jo je napraviti dal; toliko bolj vam bo ta beseda v spominu ostala.

Imamo navado, da rajnim na njih grobe stavimo častite spomenike, da bi se njih imena prehitro ne pozabile. Ali potrebujejo tudi rajni nadžupnik grobnega spomina? Nikakor ne. Ta častita farna cerkva je njih naj lepši grobni spomenik. Dokler bo ta cerkva stala, dokler bo njeni krasni turn kakor prst Božji kazal proti visokim nebesom in dokler se bode njeno krasno

zvonjenje razlegalo daleč okoli po hribih in dolinah, tako dolgo se Rozmanovo ime ne bo pozabilo v konjiški fari.

O večni in usmiljeni Bog! povrni jim stoterno, kar so storili tebi v čast, in v blagor sv. cerkve in svojega naroda, nam pa dodeli milost, da njih zglede posnemamo in denes pri njih mrtvaškem odru obljubimo: dobrih del ne odlašati na smrtno posteljo ali celo za po smrti.

4. Ne odlašajte pobožnih vaj, ki so za srečno smrt potrebne, na smrtno posteljo. V gnadi Božji živeti, pokoro delati in dobra dela opravljati je v resnici prelepa priprava na srečno smrt; in vendar še ni dovršena. Kaj še manjka? Manjkajo še vaje sv. pobožnosti, katere Bog na smrtno uro od vsakega vernega kristjana tirja: one še le storé pripravo na srečno smrt dovršeno. Povejte mi: kdo izmed nas, naj si še toliko prizadeva, v gnadi Božji živeti, si vendar ne želi na smrtno uro še enkrat sv. Rešnje Telo, kot popotnico v večnost, pobožno prijeti, in skoz to sv. Obhajilo deležen postati popolnih odpustkov, do katerih na smrtno uro vsak ud imenitnejših bratovščin pravico ima, da bi se mu ne bilo treba bati pokore v vicah unkraj groba? Kdo izmed nas si ne želi na smrtni postelji prijeti zakrament sv. Poslednjega Olja, da se mu izbrišejo ostanki greha in pomnoži gnada Božja i. t. d.? Kdo zmed nas si ne želi na smrtni postelji imeti kaj žegnanega in zlasti z odpustki žegnanega pri sebi, bodi si sv. škapulir, ali roženkranc ali britko martro? Kdo izmed nas si ne želi, preden ta svet zapusti, še enkrat obúditi tri božje čednosti, ter izdihniti: „O Jezus, moj Stvarnik in v kratkem moj Sodnik, jaz verjem

v tebe, — jaz zaupam v tebe, — jaz te ljubim iz celega srca in črez vse in se vdam popolnoma v tvojo presveto voljo. Tvoj sem in tvoj želim biti živ in mrtev in vse večne čase.“ Kdo izmed nas si ne želi, preden stopi pred sodni stol Božje pravice, še enkrat na pomoč poklicati svojega angelja varha, svojega patrona, in vse angelje in Božje svetnike, zlasti pa vseh svetnikov Kraljico in grešnikov pribežališče, Mater Jezusovo, Marijo, naj bi nas spremljali pred božjega Sodnika, in nas pred njim zagovarjali in za nas prosili? Gotovo; te in enake pobožne vaje, ki so zapopadene v cerkvenih molitvah za umirajoče, želimo vsi opraviti na smrtni postelji; in blažena in preblažena je smrt, kedar se kristjan v taki živi in goreči pobožnosti z Bogom sklenjen iz tega sveta loči. Od take smrti veljajo besede sv. Duha: „Žlahtna v očeh Gospodovih je smrt njegovih svetnikov.“ (Ps. 115, 15.) Ljubi moji! ali pa vemo, da nam bo na smrtno uro mogoče, vse te pobožne vaje opraviti? In da že večkrat rečeno še enkrat ponovim: kaj pa, ko bi smrt prišla nanagloma in neprevidena? In če bi se tudi skozi bolezen napovedala, kaj pa, ako bi nam bolezen zavednost vzela, kakor se je rajnemu gospodu zgodilo, ki so po nesrečnem padcu sicer še tri ure živeli, pa se zavedli nič več niso? Jasno nam more biti, da ni modro, ampak silno nespametno, pobožne vaje, ki so za srečno smrt potrebne, odlašati na smrtno posteljo.

Tudi v tem oziru so rajni nadžupnik sebe in vas kaj modro in skrbno na srečno smrt pripravljali. Učili so vas, kako potrebno je za kristjana, pogosto v življenji prejemati sv. Rešnje Telo, in ga vselej prejeti takó, kakor da bi bilo zadnjokrat, kakor da bi bila

popotnica za večnost. Učili so vas, kako dobro in zveličavno je, se dati zapisati v to ali ono bratovščino, da kakor njeni udje pravico zadobimo, večkrat med letom, posebno pa na smrtno uro prejeti popolne odpustke. Učili so vas, v časti imeti in visoko ceniti blagoslovljene reči, in so, kdo ve, koliko žegnanih škapulirjev, roženkrancev, svetinj in križcev med vas razdelili. Učili so vas, kako potrebno je, den na den, in še večkrat na den, če še s tako kratkimi zdibljeji, obuditi v sebi vero, upanje in ljubezen, ktere čednosti so korenina in jedro pobožnega življenja, vsak večer pa skrbno izprašati svojo vest, obuditi popolno kesanje, in se s takimi mislimi in občutki k počitku podati, s kakoršnimi želimo na smrtno uro v Gospodu zaspati. — Kakor so vas učili, tako so tudi sami sebe den na den za smrtno uro skrbno pripravljali; to nam priča njih izgledno pobožno življenje: bili so vam namreč ne kar učitelj in voditelj, ampak tudi živ zgled molitve in srčne pobožnosti. Kadar so se po delu utrudili, so si najrajše oddahnili v pobožnem branji ali v molitvi, bodisi v cerkvi ali doma. Njih pridige in stanovski nauki, in še bolj njih molitevške bukvice za križevsko družbo pričajo, kako globoko so se njih misli vgreznile v spoznanje Božjih resnic in duhovnega življenja, v dokaz, da je bilo sveto premišljevanje njih sladko vsakdenje opravilo. Tudi oni so bili ud mnogih sv. bratovščin in slednjič še celo tretjega reda sv. Frančiška, ter so se neprenehoma vdeleževali sv. odpustkov in zadostovali Božji pravici. Tudi pri njih se je našel po smrti sv. škapulir in druga znamenja krščanske pobožnosti. Tudi oni so bili prijatelj pogostega in ostrega izpraševanja vesti, ktero so, kakor smo že slišali, vsaki teden skozi

sv. spoved očistili. In kako pobožno in polni žive vere in goreče ljubezni so vsak den sv. mešo služili, ste vi sami najboljše priče. Bog sam ve, kolikokrat so sv. obhajilo v ta posebni namen prejeli, da bi jim služilo za popotnico v srečno večnost. In enako Bog sam ve, kolikokrat so po šegi pobožnih kristjanov tiste molitve, ktere sv. cerkev pri umirajočih moli, sami za sebe molili in vse angele in svetnike za smrtno uro na pomoč klicali, v ta namen, naj bi vse to za zadnjo uro veljalo, ko bi kje neutegoma prišla, in bi se takrat te molitve opravljati ne mogle. Tako so rajni gospod kakor prav vojščak Kristusov, z orožjem krščanske pobožnosti v rokah, vedno stali na straži; ter niso smrti, ki nas vse na tihem zalezuje, nikoli spred oči pustili, takó, da je smrt sicer zamogla priti naglo, pa ne neprevideno, kakor sem od začetka že rekel. In ako sv. cerkev pri umirajočih moli, naj bi se jim Jezus v smrti z milostljivim obličjem prikazal, je bil Jezus tudi rajnemu gospodu milostljiv pri smrti, če je tudi na nagloma prišla. Že smo slišali: pretečeno soboto so zadnjokrat sv. spoved opravili; v jutro na den smrti so še sv. mešo služili, in ne dvomim, da jih je ravno tisti den sv. Duh posebno nagibal, da so zaužili sv. Obhajilo v posebni namen, kakor popotnico za zadnjo uro. Eno uro pred smrtjo so še prejeli zakrament sv. Poslednjega Olja, in med tem, ko so umirali, je klečalo več duhovnikov okoli njih smrtne postelje, in spremljalo njih dušo s prelepimi cerkvenimi molitvami pred večnega Sodnika. In kar je utegnilo takrat pri toliki naglici biti pomankljivo, to hočemo denes nadomestiti mi. Ljubezen, hvaležnost in srčno sočutje nas je denes na tisoče in tisoče tu sem pripeljalo in vsi združeni hočemo zdaj pri daritvi sv.

meše moliti iz celega srca za dušo rajnega, da bi se skozi Jezusovo zasluženje očiščena skoraj pred obličjem Božjim veselila.

In zdaj vas še enkrat vprašam, ljubi moji! Ali morebiti še mislite, da Bog rajnega gospoda ni uslišal, ko so tolikokrat z vami v cerkvi molili: „Od nagle in neprevidene smrti — odreši nas, o Gospod?“ Ne; tega zdaj ne smete in ne morete več misliti, ampak v svojo tolažbo morate spoznati, da je bila njih smrt sicer nagla in vendar srečna in blažena. Zaupam, da smemo na njo obrniti besede sv. pisma: „Žlahtna v očeh Gospodovih je smrt njegovih svetnikov;“ — in zopet: „Blagor mrtvim, kateri v Gospodu umrjejo!“ In dopolnile so se tudi nad vašim rajnim dušnim pastirjem besede sv. apostola Pavla: „Pobožnost je za vse dobra, in ima obljubo sedanjega in prihodnjega življenja“. (Rim. 4. 8.) — In ako bi me zdaj še utegnili vprašati: Pa zakaj vendar je poslal Bog našemu duhovnemu očetu tako naglo smrt, in nam vzel tolažbo, da jih nismo mogli še na smrtni postelji obiskati in se pri njih spodobno posloviti? vam hočem tudi na to vprašanje odgovor dati. Bog jim je poslal naglo smrt zato, ker nagla smrt njim ni mogla škodovati, nam pa zamore veliko koristiti. Njim ni mogla škodovati; ker so bili na njo pripravljeni; — nam pa, ki nismo tako pripravljeni, zamore veliko koristiti, ako prav skozi to naglo smrt prestrašeni in presunjeni trdno sklenemo, pripravljanja na smrt ne eno samo uro dalje odlašati, in ako si neizbrisljivo v srce zapišemo rajnega zadnje slovo: „Zato bodite pripravljeni tudi vi, zakaj ob uri, ktere ne veste, bo Sin človekov prišel.

Čas je, da sklenem. Ne morem pa skleniti, da

bi se še vam, preljubi konjiški farmani, in še posebej vam, pošteni konjiški tržani, očitno ne zahvalil za veliko sočutje, ki ste ga pri tem prežalostnem dogodku na znanje dali in za častitljivi in velikanski sprejem, s katerim ste mrtvo truplo svojega dušnega pastirja sprejeli, v farovž prepeljali in ga denes zopet v tako slovesnem sprevodu k pogrebu spremljate. Hvala in zahvala vam! S tem ste si častiti spominek postavili v očeh cele naše škofije, ker ste sijajno pokazali, da veste ceniti dobrega dušnega pastirja. Toliko bolj vam iz srca želim, da vam pošlje ljubi Bog zopet pastirja, ki bo v duhu rajnega vas vodil, in z močjo in modrostjo naprej peljal blage naprave, ktere so rajni med vami osnovali. To menim bo tudi najboljša tolažba, ki bode najhitreje zacelila rano velike zgube denešnjega dne.

Zdaj pa je ura slovesa. Rajni gospod so se že od svoje strani pri nas poslovili skozi to pridigo, ktere niso več sami govorili, ampak jo meni na jezik položili. Njih slovo je bilo kratko in resno: „Zato bodite pripravljene tudi vi, ker ob uri, ktere ne veste, bo Sin človekov prišel.“ Poslovimo se zdaj tudi mi. Najpoprej pristopite vi, domači farmani, k mrtvaškemu odru. Poglejte še enkrat in zadujokrat milo obličje duhovnega očeta, poljubite v duhu še entisto roko, ki vas je tolikokrat blagoslovila in vam toliko dušnih in telesnih dobrot delila. Zahvalite se jim za vse dobro, kar so vam storili, za vse nauke, ktere so vam delili, za vse lepe zglede, ktere so vam zapustili. Prosite jih odpuščenja, če jih kedaj niste zadosti radi ubogali, če ste jih kedaj razžalili. Obljubite jim, da se hočete tudi zanaprej vredni skazati takega dušnega pastirja; obljubite jim, da jih ne bote nikoli pozabili,

ampak da se bote v ljubezni njih spominali v molitvi in pri daritvi sv. meše, da bote velikokrat sv. Obhajilo za nje darovali in obilno sv. odpustkov za njimi v večnost pošiljali. — Pristopite k mrtvaškemu odru še posebej ve, poštene dekleta, tovaršice lepe križevske družbe; ve namreč ste še posebno hvalo jim dolžne, vsaj veste, da so posebno skrb za vas imeli, največ časa in truda vam darovali, da bi vas ohranili in vodili na stezi sv. nedolžnosti in pobožnosti. Položite svojo desno roko na mrtvaški oder, in obljubite v pričo živega Boga, da ne bote naukov rajnega duhovnega očeta nikdar pozabile, dobrih sklepov, ki sti jih pred njimi tolikokrat ponavljale, nikdar prelomile, od steze sv. pobožnosti nikdar odstopile, ampak Jezusu do smrti zveste ostale. — Pristopite slednjič tudi vi, častiti duhovni bratje, in poslovimo se tudi mi pri svojem rajnem tovaršu in sodelalcu v vinogradu Gospodovem. Bil nam je v življenji vsak čas zvest prijatelj, v dvomih moder svetovalec, v britkostih mil tolažnik, v vseh potrebah radodaren pomočnik, vseskozi vzoren izgled pravega duhovnika, zvestega dušnega pastirja in darežljivega krščanskega rodoljuba. Njegov izgled in spomin nam ostane drag in častit tudi po smrti. Zahvalimo se mu tudi mi za vse, kar je delal in se trudil na mnogih krajih in v raznih službah za blagor naše škofije. Zahvalimo se mu še posebej za vse, kar je storil z besedo, s peresom in svojo darežljivostjo za blagor našega naroda sploh. Obljubimo, da hočemo tudi mi hoditi po njegovih stopinjah in posnemati njegovo zvestobo v poklicu, njegovo pobožnost in gorečnost v službi Božji, njegovo darežljivost v dobrih delih. Obljubimo, da je in ostane sklenjen v vse naše molitve in daritve sv. meše. Obljubimo slednjič, da si hočemo

tudi mi globoko v srce vtisniti besede, ki jih je denes govoril nam vsem za slovo: „Zato bodite pripravljene tudi vi, ker ob uri, ktere ne veste, bo Sin človekov prišel.“

In zdaj blaga duša, ko bomo tvoje strohljivo oblačilo naročju zemlje, iz ktere je vzeto, izročili, bodi priporočena usmiljenju Božjemu! Naj te očisti sveta Rešnja kri Jezusova vseh madežev greha in njegovo zaslužnje naj doplača vse tvoje dolgove pred Božjo pravico! Tako očiščena in vseh zvez pregrešnosti rešena se radostno povzdigni krez nižave te solzne doline k nebeškim višavam. Naj ti naproti pridejo angeljski kori in zveličane vrste Božjih svetnikov. Še denes bodi tvoje prebivališče v miru in vesela se prikaži pred tronom presvete Trojice! Tamkaj, ker vse bolečine minejo, — tamkaj, kjer ni več solz in ločitve, — tamkaj kjer studenci, izvirajoči iz srca Jezusovega, duše izvoljenih z večnim veseljem napajajo, — tamkaj te zaupamo zopet videti, — tamkaj, kjer duše izvoljenih v večnem miru počivajo in jim večna luč sveti. Amen.

Po veliki peti sv. meši, ktero so služili g. opat Vrečko, spremljali smo truplo rajnega na pokopališče k sv. Ani, kder zdaj počiva od posvetnega truda v raki na moški strani cerkvenih vrat — njih duša pa, upamo, da že zauživa v nebesih plačilo svojih dobrih del.

* * *

Tako se je izročilo materi zemlji truplo blagega in učenega moža, ki bi bil še lahko veliko veliko koristil sv. katolški cerkvi in svoji domovini. Čeravno že v letih, bili so še Rozman zdravi in krepki in nedopovedljivo delavni, zlasti v zadnjih letih, kakor da bi bili slutili, da jim je še le malo časa odločeno.

Povsod, kder so službovali, največ pa v Konjicah

so zapustili spominov svoje delavnosti, ki bodo gotovo njih spomin še ohranili poznim potomcem.

Kako bi tudi moglo tako življenje izginoti brez sledu?

Koliko lepega izgleda so dajali s svojim spokornim življenjem! Kljubu dobrim dohodkom in lepemu premoženju so čisto priprosto živeli, prosto se oblačili, in v jedi in pijači so bili tako zmerni, da so nek gospod enkrat rekli: „Mi učimo ascetiko (nauk o zmernosti), Rozman pa jo izvršujejo“. Zajutrkovali namreč niso nič do letos, in še zdaj jih ni bila volja, pa jim je zdravnik zapovedal. Vina skoro nikoli niso pili, kakor v družbi zavoljo drugih.

Da Rozman niso tako priprosto in zmerno živeli iz skoposti, vidi se jasno iz tega, da so toliko denarja za koristne, bodi si cerkvene ali narodne reči, izdali. Kdor je bil večkrat ž njimi v dotiki, lahko se je hitro prepričal, kako malo so denar cenili. In konjiška farna cerkev bo stoletja priča, kako so Rozman zastopili besede, ki so jih pri vsaki sveti meši molili: „Domine dilexi decorem domus tuæ“ — Gospod ljubim lepoto tvoje hiše“. Eden imenitnejših Konjičanov je rekel po njihovi smrti: „Naša cerkev je izgubila svojega očeta“.

Kar so Rozman s podučevanjem opravili, kažejo pobožne družbe v Konjicah in sam se lahko prepričaš vsako nedeljo, v kako obilnem številu se vdeležujejo verni službe Božje in svetih zakramentov.

In kar so storili na tihem z molitvami, z darovi, z dobrimi sveti, to nam je prikrito, a zapisano je v bukvah življenja in gotovo ni brez sadu. Značaj Rozmanovega življenja je lahko vsak najbolje presodil, kateri je videl veliko žalost in sočutje pri njihovem pogrebu. Občno

je bilo takrat mnenje in je še, da sovražnika niso imeli. Na lastna ušesa smo slišali nekoga, ki ni bil ravno njihov prijatelj: „Rozmanu ni mogel nihče biti sovražnik.“

Kakoršni so bili Rozman v življenju, takega so se pokazali tudi po smrti v svoji oporoki.

Pisali so svojo oporoko ali testament dne 21. februarja 1871. nekaj dni pred svojim drugim potovanjem v Rim. Poglavitne točke, ki posebno njihov značaj opisujejo, naj sledijo tukaj ž njihovimi besedami. Po navadnem uvodu pišejo: „Moje truplo se naj brez hrupa in bleska zemlji izroči; navadni križ iz lesa naj moj grob kinča.“

„Moja obleka se naj razdeli ubožcem, ravno tako polovica platnine, polovica pa družini“, — ktorej so razun plačila tudi v denarjih darila poročili.

„Na den mojega pokopa ali tudi poznej se naj domačim ubožcem razdeli 100 fl.; sto goldinarjev sporočim cerkvi za dva mešna plajšča.“

„Farni cerkvi sporočim podobo sv. Jožefa (naslikal jo je Langus); podobo Marije D. čistega spočetja pa dekliški družbi.“

„Za glavnega dediča imenujem svojega Višjega pastirja s prošnjo, da moje premoženje obrnejo v prid faram, kder sem bil patron.“ — Teh far je šest, v konjiški dekaniji: Htinje, Prihova, Čadram, Loče in Žreče; in v Novocerkovski dekaniji: Črešenjce.

„Moje knjige (nemške) naj ostanejo v farni bukvarni, slovenske pa se naj razdelijo med ljudstvo.“

Iz tega testamenta se vidi, da je resnično, kar smo že povedali, da so Rozman v Konjicah vse svoje dušne in telesne moči posvetili le blagru in sreči konjiške nadfare in dekanije. In z mirno vestjo smemo končati te črtice o njihovem življenju z besedami kralja Davida

ki smo jih temu spisu na čelu postavili: „V večnem spominu bo pravični; hudega govorjenja se nima bati.“

V spomin

prečastitemu gospodu

Jožefu Rozmanu,

poslali so nam za osmino po rajnem, velecenjeni slovenski pesnik in oseben prijatelj Rozmanov g. Jože Virk sledečo žalostinko:

~~~~~

Ko kaplja kane, alj se zvezda utrne,
Grom hraste in pečine v brezdno zvrne:
Tak hitro ugasne nam življenja dan.
Takó glej, Jožef Rozman zdrav se pelje
H prijatelju, ko grenka smrt postelje
Mu postlico krvavih smrtnih ran.
Dvanajsti dan avgusta zdrav odide,
O strašni dan! — pa več nazaj ne pride.

Na večer grozni jok ženó Konjice,
V potokih solz topé se sirotice,
Ko pelje ljudstvo venčano teló;
Po trgu okna žarno razsvitljena
Z zelenjem, z venci tla so obložena,
Zvonovi žalostno pojo v slovó:
Nadžupnika v Konjicah ni še bilo,
Da tak goreče bi ga vse ljubilo.

Na biljo pred vnebovzetjem Marije
Pogreba se zastava črna vije,
Pred sedež božji vpitja glas doni;
Duhovnov tri in petdeset spremilo

Je cerkve zvezdo v venčano gomilo,
Kder ljubljeneec, naroda dika spi.
Pastir pri dragih ovčicah počiva,
Nja duša pa zasluge venec vživa.

Počivaj sladko, biser vekoviti,
Nadžupnik, častni korar! v slavni kiti
Slovenskih zvezd se vtrinjaj Slave sin!
Počivaj sladko, srce ljubeznjivo,
Ki si za rod gorelo nevsahljivo,
Oddehni si od truda, tug in bolečin!
Raduj se, dobra duša, limbar čisti,
Duhovstva cvet in jagne brez zavisti!

Ovčič ljubezen, revežev solzice,
Oltar kamniti, cerkve krasno lice,
In zvóni vbrani, — bodo Tvoj spomin;
Katoljške družbe in zavodi mnogi,
Dobrote tvoje v vsakoršni nadlogi,
Pletó ti venec, dični Slavjanin!
Dokler v Konjicah bivajo Slovenci,
Ti bodo kinčali gomilo z venci.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJI (17U) (17UNICA)

00000461450

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

DS I 260 014